Գ-ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2246 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ Թ. 8-21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1908 8 ԹՇ. ԷՎՎԷԼ 1324–25 ՐԱՄԱԶԱՆ 1326

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیازی : (اوهانس فرید)
ادره‌خانه‌سی : باب‌عالی جاده‌سنده

Մանկական Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte 54
CONSTANTINOPLE

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԿ.	ՎԵՑԱՄՍ.
Ոլոյոյ համար	80 դրշ.	50 դրշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի »	25 ֆր.	14 ֆր.

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրուշ, Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

"ՄԱՐՈՒԼԸ ԱԶԱՏ Է ՕՐԻՆԱՑ ՍԱՀՄԱՆԻՒՆ ՄԷՋ„
(ՕՍՄ. ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՅՕԳ. 12)

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ
Որու կ'ուղղուի ամէն գրութիւն

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՅԱԶԻԴ ԱԼԻ ՀԱՍՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏՐՈՒԻՐ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՅԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԲԱՆ ՄԸ, ԶՈՐ ՇԱՏԵՐԸ ՎԱՏԱՀ ԵՍ ԹԷ ՉԵՆ ԳԻՏԵՐ

ԵԹԷ Օրմանեանի զեղծումը, ամանց կարծածին պէս, միայն դրամական եղած ըլլար, ես իմ մասիս, իբր մի պարզ Հայ անհատ, սիրով պիտի ներէի իրեն. որովհետեւ Հայը, որպէս յայտնի է, ատից ցզուլա օգտուելու, որժէ չատերը յանկարծ ահագին հարստութեան տէր եղան և կողոպուտներով լղփացան. անոնցմէ մէկն ալ Թող Օրմանեանը եղած ըլլար, հատ մը աւելի հատ մը պակաս, չէ՞ մի որ անկամը ընդհանուր էր, թէպէտեւ ահագին տարբերութիւն մը եղած ըլլայ օտարին և իրենէն եկած չարեաց միջեւ։

Օրմանեան սակայն մեր դժբախտութենէն Պատրիարքական գահը բազմած, գործնականին մէջ ապացուցեց թէ ինքը ո՛չ Հայ և ոչ ալ Հայ Քրիստոնեայ է, դի չմնաց չարիք մը զոր նա չհասցնէր այն եկեղեցւոյն, որուն անարժան պահն էր։ այն ժողովրդին որ իր եաթն կ'աղօթէր և կամ չնուիրագործէր այն չարիքները, որք օտարէն կուգային։

Եթէ հին Ռէժիմի ատեն սիրող կառավարութիւնը Աստուած մի՛ արասցէ Քրիստոնեայ եղած ըլլար, ես կը հաստատմ հոգիս բոլոր թափով թէ նա անպատճառ պիտի գերազանցէր նոյն իսկ ի կրօնս Լեհասանի երգնմնի Նիկոլ չեպիկեպոսը։

Իրերու այս կացութեան հանդէպ, դարմանք և ուշադրութեան արժանի բան, չգիտեմ ինչպէս եղաւ, ինչ անցաւ, ինչ դարձաւ որ գանուեցան անձինք, որոնք առանց կարծիքու ելան այս վանդաւոր և նենգամիտ մարդը կաթողիկոսական Թեկնածու մասնանշել, որպէս զի Մայր Աթոռը դրուի այս անգոյն, անհոգ, անհամ և անսիրտ մարդու ձեռքերուն մէջ, որ միշտ երկայրի դէնքով դիմեալ է, որպէս զի ան մինանալով ռուս բանակաբ ռէժիմի հետ, որ Իզզէթ փաշայի ռէժիմէն նուազ բռնակալ չէ, կարող ըլլայ այդ դարուոր և նուիրական ծառը արմատէն չոքցնել։

Կը դիտէք թէ ինչ ասդայէլական բան մը կը դառնար Հայ. Եկեղեցւոյ գլուխին, ինչ դժոխային մեքենայութիւն մը կը նիւթուէր և կը լարուէր մեր գոյութեան դէմ. բայց փառք բարերարին, Հայուն Աստուածը արձուն է և կամ արթնցաւ. նա պիտի պահէ ու պահպանէ այն ծառը, զոր Թադէոս և Բարթուղիմէոս մնկեցին, Գրիգոր և իր յաջորդները ոռոգեցին և ուռճացուցին։

Եւ որովհետեւ չատ խօսուեցաւ Օրմանեանի հաշուետուութեան խնդրոյն վրայ, որովհետեւ անոր ջատագովները բաներ մը ըսին, զայն գոնէ ասիճան մը արդարացնելու դիտմամբ և զորս դուցէ ոմանք, արդար իւրի պէս կլլցին. կ'արժէ որ ես ալ իմ գիտցածներէն կարգ մը եղելութիւններ մէջտեղ նետեմ, որ թէպէտեւ ուղղակի իր տալիք հաշուոյն չվերաբերին, եւ սակայն չէ՞ մի որ արդարութեան դարեւոր և իրաւացի հիմերէն մին է սա՛ ասութիւնը թէ «Դողն և գողակիցն ի նմին պատժի կան»։

Այս եղելութիւնք կը վերաբերին Տարագրելոց Ցանձնաժողովոյ գործառնութեանց որ շնչհնուած արտօնութեան համաձայն, պարտ էին դառնալ միայն ա՛յն դրամներու ագործերու չուրջը, որոնք նախապէս օրուան Պատրիարքին ուղղեալ խնդրագրով մը պահանջուելէ ետքը, անոնք այս վերջնոյն կողմէ ի գործադրութիւն յանձնաժողովոյ ղրկուած ըլլալու էին։

Ցանձնաժողով ըսելով կը հասկցուէր Տէր Ներսէսեան և իր մօտիկ մի ազգականը Յակոբ Աբիսողոմեան, որուն մէկ որդին Երուսաղէմայ կառավարական դուռը ռուս պաշտօն մը ունենալով, իրականին մէջ, Ս. Աթոռոյ միաբանութեան վրայ դրուած խաֆիէ մը ըլլալով՝ անոր գլխին Դամոկլեան սուր մ'էր միշտ։

Այս երկու անձերէ զատ հոն էին նաև Մելիքեանի մէկ փեսան և Մկրտիչ Խաչիկեան էֆէնտին, որ անմեղ գործիք մըն էր Տէր Ներսէսեանի ճարպիկ ձեռաց մէջ։ Կար Բաղիշեցի մը ևս, որ Տէր Ներսէսեանի հանդէպ ինչ կ'արժէր։

Զեռք բերուած դրամներէ մէկ քառորդը, չգիտեմ ո՞ր վաւերացեալ օրինօք, վար կը դրուէր պաշտօնապէս ի հաշոյս Տէր Ներսէսեան էֆէնտիի, և դանձման ձևը բառին նշանակութեամբ բռնապետական էր։ Օր մը, իմ ներկայութեան, աղի ու չերմ արցունքներ կը թափէր Նեմցէ մականունով պատանի մը, առարկելով թէ անկարող է այդ միջոցին պահանջուած դրամը հասուցանել, զոր ստիկանի յանձնած էին և որուն իմ միջնորդութեան վրայ նոր պայմանաժամ մը արուեցաւ։

Տէր Ներսէսեան սակայն, անօթութենէն ազատած, գէշեր թէ ցերկի նորանոր մեքենայութիւններ կը նիւթէր, նորանոր միջոցներ կը խորհէր, նորանոր դրամներ ձեռք բերելու համար, զի գիտէր թէ ասպարէզը լայն և գործելու գետինը պրոտզաբեր է։

Եւ եղաւ որ օրին մէկը Սպարապետութեան դրան հաշուակալութեան դիւանի պաշտօնեաներէ մէկը կաշառելով՝ ցուցակ մը ձեռք բերուեցաւ, որ հոն թէ՛ իր ձիւներուն մէջ գանուող գործաւոր Հայերու անունը, մականունը, զազումը, ամսականը և պահանջը կը ներկայացնէր։ Այս Հայերը դէպքի կամ դէպքերու սարսափելի օրերուն մէջ, սպանուած, մեռած, աքսորուած, փախած, և ինչպէս կ'ըսեն Զիլ եավրուսի պէս ցիրուցան եղած էին։

Օրմանեան և Տէր Ներսէսեան Պատրիարքարանի մէջ, այս ցուցակի վրայ չափուած և ձեւուած, նոր ցուցակ մը պատրաստելով՝ ուղեկագիր մը յօրինեցին, որուն մէջ կ'նեթագրեմ թէ՝ արտաքին ելեւէյթները փրկելու և գործին օրինական ձեւ մը տալու համար, ըսուած ըլլալու էր անշուշտ թէ այդ անձանց ժառանգորդները խեղճ, թշուառ, անօթի և տկար, օրուան Պատրիարքի միջնորդութեամբ սպարապետ փաշայի գթութեան կը դիմեն իրենց պահանջը ստանալու յոյսով և ակնկալութեամբ։

Այն սեւ օրերուն մէջ, օրուան թերթերը օրին մէկը հետեւեալ իմաստով բան մը հրատարակեցին, որ այս նկատմամբ ի հարկէ ուշագրաւ է.—

«Այսօր Ս. Պատրիարքը առաջին գործակատար Տէր Ներսէսեան էֆէնտիի հետ Սպարապետութեան դուռը երթալով Սպարապետ փաշային հետ տեսակցութիւն մը ունեցաւ։»

Այս Ռօտենական տեսակցութենէ անմիջապէս ետքը, Տէր Ներսէսեան յաջողեցաւ երեք տարի անընդհատ պաղարիւնով շաբաթը երեք հազար ղրուշ գանձել Սպարապետութեան դրան մնուկէն։ Եւ յետոյ այս միեւնոյն խաղը խաղցուեցաւ կատարեալ հարպիկութեամբ նաև ի Պէյօղլ հաստատեալ Տապախանէի և Աչքընոը Տաբրէի վարչութեանց հետ, որոնց անուանները նոյնպէս տարիներ շաբաթական 2000 և 2500 ղրշ. վճարեցին յանուն տարագրելոց։ Մնացածը ուրիշ անգամներ։

ՅԱԿՈԲ ԱԳԻԼԵԱՆ

(*).— Կը զարմանանք մեր լարելի պաշտօնական Թանգինի երգնմիկ լաւատութեան վրայ։ Հաղգը պէյ ա՛ն ատեն կը հերքէ, եթէ տրտունջները անհիմն ըլլան։ Բայց եթէ իրաւ են....

Ծ. Խաչ.

ԲՈՂՈՔԻ ՁԱՅՆ ՄԸ ԲԱՂԷՇԷՆ

Կը սպասենք նոր ու ազատական պաշտօնեաներու, մանաւանդ Գիթլիսի մէջ ուր կատարուած են ամենասխալ ուերներ և սխրագործութիւններ սա վերջին երկոտասնեակ մը տարիներու մէջ։ Հակառակ կուսակալութեան այդ քանդ ու աւեր վիճակին՝ տեղւոյն պաշտօնական թերթը միշտ կասարեալ խաղաղութիւն է գրած, նոյն ատենն իսկ երբ վառուած գիւղերու ծուխը կը մթնցներ քաղաքին հորիզոնը։ Ատենց ամէնը մոռանք. բայց ընդհատած չեն բռնութիւնները քաղաքին մէջն ու մօտիկը։ Այդ դէպքերու յաջորդները կը ծնին, չեն վերջանար. և ուստի քանի որ այսքան մը ցնորք կը վարեցնենք թէ մեր գրած ճշմարտութիւնները միգիր չեն նկատուիր, պատմեմ ուրեմն դէպք մը որ տեղի ունեցաւ Սահմանադրութենէն յետ վերջ։

Խուլդիք հայաբնակ մեծ գիւղը Գիթլիզէն հազիւ երկու ժամու հեռաւորութիւն ունի. զինք չրջապատող բազմաթիւ Քիւրտ գիւղերու մէջ նշանաւոր է Հէվիրէզ անուն գիւղը իր չէներովը որոնք համարձակ մարդասպաններ եղած են միշտ և ցարդ անպատիժ մնացած։ Ատենց ծառայած են բռնի՝ Հայերը և աչքի ինկնող Հայ երիտասարդները անենց սուրի և գնդակի փոխանակ ենթարկուած են։

Գիշեր Խուլդիք գիւղի քահանայ Տ. Գէորգ Տ. Մարգարեանի 26 տարու երիտասարդ տղան ատենց կատաղութենը զոհ գնաց։ Այս դէպքը որ 7-8 տարի առաջ տեղի ունեցաւ իր արիւնոտ յիշատակը կը պահէ ամէն սրտի մէջ։ Մարդասպանները յայտնի էին, կը ճանչցուէին ամէն մարդէ, բայց և ոչ մէկը կը համարձակէր վկայել անենց դէմ...։

Ոճրագործութեանց և աւերներու հեղինակները, մանաւորապէս նոյն գիւղացի Շէյխ Հասան, Ապիզ և Հաքիմ եղբայրները, ակէ քանի մի օր առաջ Խուլդիք գիւղը կուգան ըսա իրենց սովորութեան. որոնցմէ մէկը, Հասան, կը դիմէ յիշեալ դժբախտ քահանայի քով որու մեծ աղան իր ձեռքովը սպանուած է և զոր որոշապէս գիտէ վկաբեկ հայրը, որ իր տղու հետ անական գործերով կը զբաղի։ Հասան քահանային մօտենալով անկէ կը պահանջէ 3 ոսկի և լիդր մը շաքար ի պատիժ անոր Ֆեսայիները պատած ըլլալուն։ Քահանան իր նիւթական անկարողութիւնը կը պարզէ ասանիչին առաջելով որ այնպիսի զրպարտութեանց չի հաւատայ։ Բարբարոս Հասանը, որու աչքին կը հանդիպի քահանային տղան, փամփուշտը հրացանի մէջ դնելով կ'ուղղէ դէպի այն։ Մերունի հայրը հրացանի փողը ուժով մը բռնելով նշանառութիւնը կը վրիպեցնէ, որով տղան պատեհութիւն կ'ունենայ փախչելու։ Նոյն միջոցին Հասան դաշոյնը քաշելով կ'սպառնայ քահանային տա բառերով. «այս խանջալը որու վրայ կը կենայ դեռ մեծ ղուրդ արիւնը, ահա այս պիտի թափէ նաև քու և միւս աղուրդ արիւնը»։

Խռնուած սարսափահար ամբոխը լալէ և աղաղակելէ զատ չի համարձակիր մինորդել։ Կատղած քիւրտը քահանան թողնելով իր զինեալ եղբայրներու հետ, կը սկսի հալածել փախող տղան որ երկար փախուստ յետոյ կը յաջողի պահուրտելով ազատիլ։ Արիւնարբու քիւրտերը այս անյաջող որսորդութենէ վերադառնալով կը գտնեն խեղճ հայրը որ չուարած ու տխրակի կը կենայ փողոցը ամբոխին մէջ։ Եղբայրութեան օրերուն մէջ պարզուած այս տեսարանը իր քաղցրութեամբ մանրամասնութեամբ նկարագրելը անկարելի է։

Վայրագ Քիւրտերը խեղճ քահանան այդ վիճակի մէջ գտնելով կը յարձակին վրան։ Թուքի, անլսելի հայհոյանքներու և անխնայ հարուածներու տակ կը մնայ ծեբուտին որոնց կը մասնակցի Ռաչիտ անուն մի զապդիէ մը։

Աքաղաղի, քարի և հրացանի կոթերու ընդունած հարուածներէն քահանան փողոցը կը մնայ կիսամեռ վիճակին մէջ կէս օրէն մինչև իրիկուն։ Իր պարտականէն և ոչ մէկուն թոյլ կը տրուի իրեն մօտենալ։ Գիշերուան մութին քանի մը բարեկամներ զինք վերցնելով եկեղեցի կը տանին ուր կ'ընդունի Ս. Հաղորդութիւնը և ընդունած գաղտնի խնամքներէն կ'սկսի կենդանանալ։ Բահանայի տղան և ընտանիքի բոլոր անդամները որոնք Գիթլիզ փախած էին կը ղրկուին։ Քիւրտը բերուելով հարցաքննուեցաւ և չեմ գիտեր թէ ինչ գաղտնի և զօրաւոր միջոցներով, ըստ սովորականին թող արուեցաւ, որ իր սպանութեան նպատակին համար նոր և յաջողութիւն խոստացող ծրագիր մը պատրաստելու գործով կը զբաղի։

Մերունի քահանան և իր տղան այժմ հարցաքննութեան տակ են, խզեմի՛ա(.՝) քննիչները կ'աշխատին հօրը և տղուն իմաստներու մէջ հակասութեան կէտերը փնտռել, և արդարութիւնը գուցէ պատժէ այս դժբախտ զոհերը, կամ չատ չատ ներէ անոնց։ Տեղական վարչութիւնը այս է ահա։ Սահմանադրութեան և Արդարութեան արեւին առջև, կէս օրին ահա մեր առջև այս ահռելի տեսարանը կը պարզուի որու համար ոչ բողոքել համարձակող մարդ մը ունինք և ոչ ալ գործադիր մարմին մը, որով Քիւրտը կընայ մեռցնել իսկ և ազատ արձակիլ։

Այս ահռելի առասը, որ լմանը չէ, թող ծափահարեն մեր Պոլսոյ ազգայինները։ Այս է ահա մեր սահմանադրական կեանքը զոր Լանաքի մասամբ ներկայացնել ազատական վարչութեան բոլոր յանձնախումբերուն և ամէն մէկ անհատի, որոնք արդարութիւնը անօրինելու պարտականութիւնը ստանձնած են, որոնք պատրաստ են ազատութիւնը պաշտպանելու համար զոհուիլ իսկ։

Փոքր ջանք մը կը բաւէ։

1908 Հոկտ. 6

ԱՐՓԻԱՐ ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

* * *

Սահմանադրութիւնը հռչակուելէն վերջ մեր քաղաքի և չրջակայքի մէջ, դեռ հին ռէժիմէն մնացած աղտոտ արարքներ կը շարունակուին։

Ինչպէս թուէս 10 օր առաջ տեղական աւազակապետ Ղասրմ պէյի ձերբակալութեան դէպքը։ Ցիշեալ պէյը, Հ. Ց. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչ Պ. Մարզպետի կողմէն եղած բողոքի վրայ ձերբակալուեցաւ թէև, բայց տեղւոյ Թիւրք ժողովրդեան գրգռութեան վրայ կառավարութիւնը անմիջապէս տեղի տուաւ և բաց արձակեց։ Ցիշեալի անցեալն ըրած, և ներկայի կատարած չարիքներ հանդէպ Հայ ազգայնոց անթուելի են, և կը զարմանանք կառավարութեան ընթացքին, ինչ է արդե՞օք չի կրնար այսպիսի տգրագործներ պատժել. եթէ յիշեալ Ղասրմ պէյն և իր եղբայր վաղածանօթ Մուսայ պէյն այս կողմերմնան, դէպքեր անպակաս պիտի ըլլան. և ինչպէս, իր համակիրներ կ'ուզէին զինքը (Մուսայ պէյն Դամասկոսի հաղարապետ) տեղս ուսիկանաց գնդապետ ընել տալ, և զայն գնդապետ ընելով, չատ բաներ ալ ընելու կ'երազէին, բայց Իպրահիմ փաշայի վաղահաս սպանման լուրը իրենց երազները ջուրը ձգեց առայժմ։

** Թուէս 9 օր առաջ Խիզան գաւառակի Խակէվ գիւղի 115 ոչխարներ, նոյն գաւառակի Ապարանից Ս. Խաչ Վանքի վանահօր Քիւրտ Տէրէր աղայի կողմէն տարուեցաւ, կառավարութիւնը գեռ եւ առաջ չէ այդ թալանը։

Այս Քիւրտ վանահայրը իր հօրմէն ժառանգած է սա Վանքը, և իր բնակութիւն այդ վանքի մէջն է, գիւղի Հայերը բոլոր հարաստահարութեան երեսէն գաղթած են, մնակ Ս. Խաչ վանք կը մնայ, և որի այժմու տէրն է յիշեալ Քիւրտը։

** Հայրենիք վերադարձող պանդուխտ քանի մը Հայեր, որոնցմէ երեք Ամերիկայէն, երկուքը Ռուսիայէն կուգային, Կարնէն տեղս եկած միջոցին, ճամբան, Խնուսի Կողլու գիւղի մօտիկ, (5 վայրկեան հեռի) կողոպտուեցան, մէկ Հայը վիրաւորուեցաւ, և մէկ ձի սպանուեցաւ։ Կողոպտուողներն են Ամերիկայէն եկող Խիզանի-դարունից գիւղացի, Յովհաննէս Դասպարեան, որին գողեր տարած են մէկ հակ թանկագին առարկաներ, մօտիկ 100 լիրայ արժէքով, երկու հակ ալ ապրանք տեղիս վաճառականներէն Այվազեան Յակոբին, 30 լիրա արժէքով։

Խնուսի կառավարիչին բողոքած են թէև, սակայն յիշեալ կառավարիչ իր աթոռի վրայ բաղմած, վճիռ կ'արձակէ թէ սուտ կըսէք, այդպէս բան եղած չէ, չատ թալանաց վրայ թէև կը հաճի քննութիւն կատարել տալ, բայց դեռ արդիւնք մը երեւան չը կացաւ հանել։ Հայեր տեղս գալով բողոքած են, և դեռ կարդադրութիւն մը եղած չէ։ Կառավարութեան այս անհոգութիւնը խեղճ պանդուխտներ պիտի յուսահատեցնէ և երկիր վերադառնալու արգելք պիտի ըլլայ։ Զայս ի գիտութիւն ձեռնհաս իշխանութեան ծանուցանելով, ընդ փոյթ գործադրութիւն կը խնդրենք։

Լ. Մ. ԲԱՏԻԿԵԱՆ

ԲԱՂԷՇ 23 Սեպտ. 1908

ԽՆՈՒՍ

Աւա՛ղ որ դեռ Խնուսի ժողովուրդը ան ու ատրատփի և առանձի վայրկեաններու հետ կը հոլովէ նեղութիւնները և խաւարի ու ագիտութեան խաւերու մէջ կը խարխափի։

Հակառակ այսօրուայ օսմանցի տարբերուս եղբայրակցութեան և հազարաւոր կեցցէներուն՝ որոնք կոկորդներ պատռելով և օդին մէջ սաւառնելով տիեզերական եղբայրութիւնը կ'երգեն, տակաւին չկրցան լսել տալ իրենց ձայնը, գոնէ արձագանգը կարգ մը հայատեաց և ազրուկ ոգիներուն, որոնք դեռ միապետութիւնը կ'երազեն։

Անա առանցմէ երկուքը, Խնուսի Թարբրոթ միւտիրին և Խալիլ Զաուշի (գիւղ, գաւառէս 3 ժամ հեռու) Նահիյէ միւտիրին Օսման աղան։ Խնուսի Թարբրոթ միւտիրին դեռ չէ յաջեցած բռնակալութեան քանդել ծրագիրներէն և իւրոտ պատառներէն, և որու պատանդներուն, բազմաթիւ և երջանիկ ընտանիքի մը արցունքները կը խլէ, զրկելով զայն իր սեփական և բազմաչարչար վաստակէն։ (Այդ ընտանիքի չենքերը իր բռնի ուժով առած տարի ու կէսէ մէջը կը նստի)։

Ի զո՛ւր աղաչանք և պաղատանք այդ ընտանիքի դիմէ, ի զո՛ւր ազատութեան և մամլի ձայներուն, որոնք կը չեղեն անձի, բնակարանի և ստացուածքի անձեռնմխելիութիւնն և անբռնաբարում, ի զուր. կառավարական պաշտօնեաները անդրդուելի կը մնան իրենց պահանջումներու մէջ։

Թարբրոթ Միւտիրին, որ տարի ու կէս կը պաշտօնավարէ տեղս, մսի, իւղի, պանիրի, հաւկիթի և այլն իրեղէններու բնաւ տակաւին դրամ վճարած չէ։ Իր ակնարկները բաւական էին վնասեցնելու և մեռցնելու խեղճ գիւղացիները, որոնք աչքի առջև ունենալով բանտի և զնդանի լայն երեսը, հլու կամայականաներ դարձած էին՝ իրենց որդւոց նախանձը կրճատելով։ Ահա՝ այսպիսի մէկը դեռ Թղա՛ւլ որ պաշտօնը վարէ և հազարաւոր առողջ ֆիզիքականներ տկարացնէ։

Ասկէ աւելի վայրագ հայասէր մըն է Խալիլ Զաուշի նահիյէ միւտիրին Օսման աղան, որու անգութ խաղը պիտի հրկիզէ զգայուն սրտերը որոնք պիտի ցնցուին մօր մը մէկ հատիկ լաւիկ չարաչար կորուստով։

Ցիշեալ գիւղի անգրագէտ հայրդիներէն մին էր Շուչոյեան Մովսէսը, որ իր վեհ հոգիով և աղամարդու ճակատով վեց տարի չարունակ կուրծքը բաց՝ դէմ դրաւ վայրենի քիւրտերու խուժանին եւ 1907 Ապրիլ 18ին երկար կռիւներու քաջութենէ մը վերջ՝ իր կենդանիներով միասին խարոյկի մատնուեցաւ, ջնորհիւ բրտանակաց Օսմանի։

Երբ Մովսէս գիւղ գիւղ կը պտռուտէր կառավարութեան անտանելի նեղութեանց ենթակայ չլինելու, օր մը բաղդի բերմամբ և պէլիկները կարօտնալով իր տունը կուգայ, զաւակացը և կնոջ բաշխելու իր վերջին գուրգուրանքը և վերջին համբոյրը դրոշմելու։

Անա այդ օր Օսմանը հասկցած ու տեղեկացուցած էր կառավարութեան։ Ժամ մը վերջ զինուորներով և քիւրտերով կը պաշարեն այդ կարօտակէզ ու սիրաշնչիմ բոյնը։ Մովսէս առանց չկոթեցնելու և ալայլելու՝ կինը և որդիները դուրս կը զրկէ և կը սկսի իր օրհասակարը հեռացնել մենամարտելով անգութ զինուորներու և քիւրտերու դէմ, որոնց մէջ ամենէն կատաղին ու ամենէն անխիղճն է Աղա Չաուշ։ Պատերազմը կը սկսի առաւօտեան ժամը 4ին և կը տեւէ մինչեւ երեկոյեան ժամը 12ին։

ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԳԱՒԱՌԻ ՄԷՋ

ՔԱՂԴԷԱՑԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԲՈՂՈՔԸ

ԱՍՈՐԻՆԵՐՈՒՆ ԱԼ ՎԻՃԱԿԸ

ԴԻՒՑԱԶՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՑՈՒՆՔԻ ԷՋԵՐ

Սա՛տրա Իպրահիմ Սանճագին Քաղդէացի Առաջնորդը Սեպտ 13 թուով Ապուլլահ Պատրիարքին գրութիւն մը ղրկած է, որմէ կը քաղենք հետեւեալը.— «Ձեր կողմէ Մեծ Նպարդսին տրուած Թագրիրին վրայ ներքին գործոց նախարարութենէն հրաման մը եկաւ, որ հաղորդուեցաւ Շերվան քաղաքին տեղական իշխանութեանց, ձերբակալել նշանաւոր աւազակ Պէյտրէանը և իր ընկերները։ Հաղորդեցի ձեզի թէ ինչ արդիւնք ունեցաւ այս հրամանը և ուրիշ հրամաններ, և թէ Պէյտրէան պաշարած է այդ քաղաքին ժողովուրդը։ Որովհետեւ Շերվանի մէջ ոչ զինուոր կայ ոչ կառավարութիւն(*), բնականաբար հրամանները անգործադրելի պիտի մնային։ Իրանի բնակիչներն ալ քրդական վայրագութեանց երկիւղէն չեն համարձակիր իրենց տուներէն դուրս ելլել։ Սա՛տրա Իպրահիմ Սանճագին ամէն օրէն ի վեր Սա՛տրա Իպրահիմ Սանճագին մէջ բնակող քիւրտերը առաջուընէ աւելի կատղած են, և քաղաքներուն բնակիչները ահ ու դողի մատնած են։ Նշանաւոր աւազակ Պէյտրէանը և իր ընկերները։ Հաղորդեցի Զեթօ երկու աղա՝ զանազան քաղաքի մասը դառնուած վանքին վանահայրը, խուզանգեց զայն և շաբաթ մը բանտարկեց, մինչ իր վայրագ ընկերները Թալլեցին յիշեալ վանքը։ Այս կերպով կը վարուին քիւրտերը երկրին բնակիչներուն հետ, որոնց բողոքի ձայները միմիայն Աստուած կը լսէ։ Ուրբ օր առաջ սպանուեցաւ Շերվան գաւառակին Տէր Հավիլ գիւղին Մուխթարը։ Չեմ գիտեր թէ ինչ ընել պէտք է։ Վիլայէթին իշխանութեանց շամբարակաները ստանձնած են, որոնք պատրաստ են ազատութիւնը պաշտպանելու համար զոհուիլ իսկ։

Փոքր ջանք մը կը բաւէ։

1908 Հոկտ. 6

ԱՐՓԻԱՐ ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

* * *

Սահմանադրութիւնը հռչակուելէն վերջ մեր քաղաքի և չրջակայքի մէջ, դեռ հին ռէժիմէն մնացած աղտոտ արարքներ կը շարունակուին։

Ինչպէս թուէս 10 օր առաջ տեղական աւազակապետ Ղասրմ պէյի ձերբակալութեան դէպքը։ Ցիշեալ պէյը, Հ. Ց. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչ Պ. Մարզպետի կողմէն եղած բողոքի վրայ ձերբակալուեցաւ թէև, բայց տեղւոյ Թիւրք ժողովրդեան գրգռութեան վրայ կառավարութիւնը անմիջապէս տեղի տուաւ և բաց արձակեց։ Ցիշեալի անցեալն ըրած, և ներկայի կատարած չարիքներ հանդէպ Հայ ազգայնոց անթուելի են, և կը զարմանանք կառավարութեան ընթացքին, ինչ է արդե՞օք չի կրնար այսպիսի տգրագործներ պատժել. եթէ յիշեալ Ղասրմ պէյն և իր եղբայր վաղածանօթ Մուսայ պէյն այս կողմերմնան, դէպքեր անպակաս պիտի ըլլան. և ինչպէս, իր համակիրներ կ'ուզէին զինքը (Մուսայ պէյն Դամասկոսի հաղարապետ) տեղս ուսիկանաց գնդապետ ընել տալ, և զայն գնդապետ ընելով, չատ բաներ ալ ընելու կ'երազէին, բայց Իպրահիմ փաշայի վաղահաս սպանման լուրը իրենց երազները ջուրը ձգեց առայժմ։

** Թուէս 9 օր առաջ Խիզան գաւառակի Խակէվ գիւղի 115 ոչխարներ, նոյն գաւառակի Ապարանից Ս. Խաչ Վանքի վանահօր Քիւրտ Տէրէր աղայի կողմէն տարուեցաւ, կառավարութիւնը գեռ եւ առաջ չէ այդ թալանը։

Այս Քիւրտ վանահայրը իր հօրմէն ժառանգած է սա Վանքը, և իր բնակութիւն այդ վանքի մէջն է, գիւղի Հայերը բոլոր հարաստահարութեան երեսէն գաղթած են, մնակ Ս. Խաչ վանք կը մնայ, և որի այժմու տէրն է յիշեալ Քիւրտը։

** Հայրենիք վերադարձող պանդուխտ քանի մը Հայեր, որոնցմէ երեք Ամերիկայէն, երկուքը Ռուսիայէն կուգային, Կարնէն տեղս եկած միջոցին, ճամբան, Խնուսի Կողլու գիւղի մօտիկ, (5 վայրկեան հեռի) կողոպտուեցան, մէկ Հայը վիրաւորուեցաւ, և մէկ ձի սպանուեցաւ։ Կողոպտուողներն են Ամերիկայէն եկող Խիզանի-դարունից գիւղացի, Յովհաննէս Դասպարեան, որին գողեր տարած են մէկ հակ թանկագին առարկաներ, մօտիկ 100 լիրայ արժէքով, երկու հակ ալ ապրանք տեղիս վաճառականներէն Այվազեան Յակոբին, 30 լիրա արժէքով։

Խնուսի կառավարիչին բողոքած են թէև, սակայն յիշեալ կառավարիչ իր աթոռի վրայ բաղմած, վճիռ կ'արձակէ թէ սուտ կըսէք, այդպէս բան եղած չէ, չատ թալանաց վրայ թէև կը հաճի քննութիւն կատարել տալ, բայց դեռ արդիւնք մը երեւան չը կացաւ հանել։ Հայեր տեղս գալով բողոքած են, և դեռ կարդադրութիւն մը եղած չէ։ Կառավարութեան այս անհոգութիւնը խեղճ պանդուխտներ պիտի յուսահատեցնէ և երկիր վերադառնալու արգելք պիտի ըլլայ։ Զայս ի գիտութիւն ձեռնհաս իշխանութեան ծանուցանելով, ընդ փոյթ գործադրութիւն կը խնդրենք։

Լ. Մ. ԲԱՏԻԿԵԱՆ

ԲԱՂԷՇ 23 Սեպտ. 1908

ԹԵՐԹՕՆ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„Ի

ՍՄԲԱՏ ԲՐԻՒՐԱՏ (37)

ԲԱՆՏԷ ԲԱՆՏ

ԺԴ.

Ակ ներս չի մտան երեքը. բլուրի մը վրայ, մայրիներու տակ սկսան մտա՛ գալ, նախընթաց խօսակցութիւնը շարունակելով.

— Լա՛ւ ուրեմն, յարեց Շամենց Փանոս, ինչ կ'ըսէք հիմայ. ես ինչ պատասխան պիտի տանիմ մեր Սրբազանին. պէտք է որ մինչեւ վաղը վանքը վերադառնամ. Զեթունի մեծամեծները լուր մը կը սպասեն. պէտք է այս գիշեր վերջանայ ամէն բան։

— Բայց, Փանո՛ս աղա, կրկնեց Խաչեր քեհեան, Երիտասարդը չուզեր իր փախուստով կնճռոտել կացութիւնը։

— Ինչ կ'ըսէք դուք, ձայնը բարձրացուց խմբապետը. առանց անո՛ր ալ կնճռոտած է. մոռցա՞ք ՀԻՆԳՀԱՐԻՐ ԳԻՍՈՒՆՈՒՉՈՐՍ ԶՈՀԵՐԸ. կը կարծէ՞ք թէ Սալիխի ու Արիֆի կառավարութիւնը կարենայ մարել այդ ոճիրը. գիտէ՞ք ո՛րքան գրգռուած է Դեղը (*)։

— Գիտե՞նք, գիտե՞նք, զուա՛կս, յարեց Միքայել քեհեան. մենք քի՛չ գրգռուած ենք. մե՛կ նշանի կը նայինք. Թող Կարապետ Սրբազանը հրամայէ. պատերազմի՛ պէտք է, պատերազմի՛նք. մեռնի՛ք, մեռնի՛նք։

Խաչեր քեհեան, ոտաւոր մը խմբապետին թեւէն բռնելով, լուսնկայ գիշերուան մշուշէ շղարշին մէջ փաթթուած մօտակայ ձորը ցոյց տալով.

— Կը տեսնե՞ս, բաւ, Փանո՛ս, հո՛ն, այդ Զագրը Տէրէի ձորը կռուեցաւ հոգեյոյս հայրս, Արեգնի Կարապետ քէհեան. հո՛ն ինկան մեր հարիւրէ աւելի կարմիր կրաբիճները Հազար Իշխանին հրամասարութեան տակ, Ագիզ բաչայի մեծ պատերազմին. լա՛ւ կը յիշեմ, ես այն ատեն քսանըհինգ տարու կայի չկայի. հօրս կուշէն վայրկեան մը չէի հեռանար, ե՛ս ալ կը կռուէի. մեր Յակոբին հետ երկու Զէրքէզներ նեղը գրինք, երկուքն ալ զարինք. ա՛խ, ինչ վայրկեան էր ան. մէկուն վրայ ծռեցայ, վրայէ արծթէ դաշոյնը, զոյգ մը գեղեցիկ ատրճանակները, արծթէ գօտին և կապարճները ժողվել սկսայ, յանկարծ, ճիտս պլլուեցաւ կատղած օձի մը պէս. հասկցայ, դեռ չե՛ր փչած չունչը, իմ վերջին հարուածովս իր վերջին

Զինուորներու և քիւրտերու թիւը անհամար, իսկ ներսում՝ Մովսէսը և իր հրացանը։

Օսման աղան, երբ կը տեսնէ որ գիշերը վրայ հասաւ, ու կռուելով արդիւնք առաջ չպիտի գայ, ծրագիրը կը փոխէ՝ ա՛լ աւելի սոսկալին գործադրելու։ Ուստի հրաման կ'ընէ որ խարոյկի մատնեն անօգնական տխուրը։ Հրամանը կը կատարուի վարկենապէս. կէս ժամ վերջ Մովսէսի տխուրը բոցերու մէջ կը կորսուի իր մէջ խեղդելով տիրոջ և իր կենդանիներու բողոքները։ Ո՛վ Աստուած, ի՞նչ գազանութիւն։ Կարիճ երիտասարդը կը փորձէ դուրս ելլել, սակայն, աւաղ, դուրը գոցուած կը լլլի, օգնութի՛ւն, օգնութի՛ւն կ'աղաղակէ հերոսը, սակայն ո՞վ կը յանդգնի տխուրին կողմը նայիլ, որովհետև նա որ կը ցաւի և այն կողմը նայի, նա էլ ընկեր է։ Հուսկ ուրեմն, Հայ երիտասարդը ճարահատ՝ հրացանը գրկած կը փաթաթուի իր սիրելի ձիուն պարանոցին և միասեղ կը փչեն իրենց վերջին շունչը։

Ըսէ՛ք, կ'աղաչեմ ինչ ընէ Մովսէսի կինը և ինչպէս ապրի Օսմանի արամադրութեան ներքեւ, որ դեռ իր պաշտօնը կը շարունակէ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

1908 Սեպտ. 18 Խնուս Բերդ

ԱՂԲԱԿ

Հէքաբիի գաւառը Թուրքիոյ ամենէն աւելի յետ ընկած գաւառներէն մին է, պարսկական սահմանագիրի վրայ։ և սակայն հոն ալ հասեր է ազատութեան ձայնը։ Այս գաւառին մէջ է հին Աղբակը, երբեմնի հայաշատ և հացալից գաւառակը որոյ բնակիչք սակայն 1896ի մեծ կոտորածի ատեն գաղթեցին պարսկական գաւառները, գլխաւորապէս Աարպատականի նահանգը, իրենց հողը ու ջուրը թողլով Քիւրտերուն։ Այս գաւառին մէջ է Ս. Բարթուղիմէոսի հռչակաւոր Առաքելական վանքը, այժմ մատաղած, ուր զօրքեր կը բնակին 13 տարիներէ ի վեր։ այս գաւառին մէջ էր նաև որ 1896ի Ցունիսին նահատակուեցան 600 Հայ երիտասարդներ, որոնք անմահ Աւետիսեանի առաջնորդութեամբ խոյս կուտային Վանայ կոտորածէն, դիմելով դէպի Պարսկաստան։

Ամսոյս 5 կիրակի օրը Հէքաբիի Պաշքալէ գիւղաքաղաքի Ս. եկեղեցւոյն մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուած է բոլոր Հայ նահատակների համար։ Պատրաստութիւններ տեսնուած էին քանի մը օր առաջ, եկեղեցին զարդարուած էր թանկագին գորգերով, մատաքեղէններով, ջահերով, գոյնզգոյն դրօշակներով, կանաչ տերեւներով և ծաղիկներով, և հանդէսին ներկայ ըլլալու հրաւիրուած էին Միւթէսարիֆ Սէլիմ Սբրի փաշան, տեղացի երեւելիներէն Շէյխ Համիտ փաշան և տեղւոյն բոլոր քաղաքային ու զինուորական պաշտօնեայք, ինչպէս նաև տեղւոյն Հայ, Թուրք և Հրեայ ժողովուրդը։

Առաւօտեան ժամերգութիւնը աւարտելէն յետոյ յատուկ աղօթքներով մատաղներ մորթուած են 4 եզ ու կով, նաև 2 ոչխար, որոց կէս միսը Հայ և կէսն ալ Թուրք և Քիւրտ աղքատներու բաշխուած են։ Ժամը 3½ին սկսած է Ս. Պատարագը, նախագահութեամբ Առաջն. Փոխանորդ Տ. Յովհաննէս քահանայի, և ժամը 5ին աւարտելով, սկսած է այնուհետեւ հոգեհանգստեան պաշտօնը՝ ի հանգիստ նահատակաց հոգւոյն։ Կարդացուած են Հին և Նոր Կտակարանէն յարմար կտորներ, որմէ յետոյ ոտիկանութեան քօմիսէր Գրիգոր էֆ. Ճանէան կարդացած է Թուրքերէն ճառ մը, որ ընդհատուած է միշտ «ամէն»ներով, «կեցցէ»ներով և Նորահաստատ Սահմանադրութեան համար աղօթքներով և օրհնութիւններով։

Անկէց յետոյ Թափօրը հանդիսաւորապէս ուղղուած է դերեզմանատուն, ուղեկցութեամբ քահանայից, դպրաց և հազարէ աւելի Հայ, Թուրք, Քիւրտ, Հրեայ և Պարսիկ ժողովրդեան։ Երգուած են նահատակաց անմահ յիշատակին ձօնուած երգեր։ Վերոյիշեալ զոհերէն մի մասն ևս հոս մորթուած են ժողովրդեան ընդհանուր խանդավառութեան և «կեցցէ», «եաշասցն» բացագանչութիւնների միջև։

Ցաւարտ հանդէսին հրաւիրեալք պատուասիրուած են Ազգ. Առաջնորդարանի մէջ և ցուցած են ժամը 8½ին, գոհ ապաւորութեան ներքեւ։ Հրաւիրեալ պաշտօնեաներէն մի մասը միայն ներկայ եղած է. իսկ Շէյխ-Համիտ փաշա ու Համիտիէ զօրաց գնդապետ Խուրշիտ պէյ ներկայ չկրցան գտնուելուն պատճառները յայտնելով, գրաւորապէս ներում խնդրած են։ Իսկ Միւթէսարիֆը փոյլած է միայն իր բացակայութեամբ։ Շրջակայ գիւղերէ ալ բազմաթիւ ժողովուրդ ներկայ եղած է, ժողովուրդը շատ ցաւ զգացած է կառավարչի ու կարգ մը պաշտօնեաներու, նաև նախորդ Առաջն. Փոխանորդ Տ. Ներսէս քհ.ի բացակայութեան համար։ «Իրաւամբ ցաւալի է, կը գրէ նամակագիր մը, այս դասակարգի մարդոց և իւլէմաների ձգտումը, որոնք Շերիէթը Մահմէտիէնին արդար ու հաւասարութեան սկզբանց հակառակ, իմաստակութեամբ կը խեղաթիւրեն անոր նշանակութիւնը, կը մոլորեցնեն Իսլամ ժողովրդեան միաքը և չեն թողուր որ ամէն Օսմանցի ժողովուրդ եղբայրական ձեռք երկնցնեն իրարու և գիրկընդխառնուին»։

Աղբակի ժողովուրդը որոշած է նաեւ Ս. Բարթուղիմէոսի վանքը երթալով, անոր դաշտին մէջ նահատակուող վերոյիշեալ 600 նահատակների գերեզմանին վրայ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել, և եթէ ոչ փառաւոր չիրնամ մը, գոնէ յիշատակի քարեր կանգնեցնել նոցա սուրբ հողակոյտների վրայ։ Կեցցէ՛ն Աղբակցիները, անոնք այդպէսով Վանայ Ինգելիգենդ ժողովրդեան պարտքը կատարած պիտի ըլլան։ Վանեցի հարիւրաւոր Հայ տէրերը զատ մը, հայր մը կամ եղբայր մը ունին այդ դաշտին մէջ նահատակուած. պէտք չէ՞ որ անիշխատակ ու անշուք չթողուն նոցա չիրիմները։

Այս առթիւ Ազգ. Պատրիարքարանի ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ այս գաւառի և մասնաւորապէս Ս. Բարթուղիմէոս վանքի վրայ. ինչ հարկ հին Ռէժիմի օրով նոյն վանքի մէջ դրուած զօրքերուն, որոնք իբր թէ հոն դրուած էին ի նախազգուշութիւն Պարսկաստանէն յեղափոխականներու հաւանական արշաւի մը. հարկ է այդ զօրքերը դուրս հանել, որպէս զի կարելի ըլլայ հարկ եղած ծառայութիւնը ապահով նոյն անուանի վանքէն։

Երկու տարի առաջ Առաջն. Փոխանորդ Տ. Ներսէս քահանայի աշխատութեամբ և բաւական ծախիւք նորոգուած է յիշեալ վանուց հիւսիսային պատը, որուն մի շարք որմաքարերը երկրաշարժէ վերէն վար փլած էին, ինչպէս նաև զանգակատունը։

Մ. ՄԱԼՈՑԵԱՆ

Վան, 23 Սեպտ. 1908

ՏԷՐՍԻՄԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հին ժամանակներէ ի վեր Խարբերդի և Երզնկեան գաւառներու մէջտեղի լեռնոց բնակիչ քիւրդերը իրենց բարբարոսութիւններով սոսկալի վնասներ տուած են Ռէմախի, Ակնայ, Աբարկիրի, Զէյկոնցի և Զարսանճաքի Թուրք և Հայ հոլ և հպատակ ժողովուրդին։

Ասոնք 20 է աւելի Աշիրէթներու բաժնուած են, որոնցմէ ամենէն զօրաւորը ցեղն է Գօճուշաղցին։ Թէև իրենց բնակչութիւնը քիչ է, սակայն ապրելավայրերնին այնչափ անառիկ է որ անցեալ Աշնան 10 տարուվ, օսմ. չորս վաշտ զօրաց դէմ օրերով կռուեցան։ իսկ Օսմ. քաջարի զօրքերը՝ հակառակ իրենց դիրքերու աննպաստ վիճակին՝ բուռն ջանքերով մագլցեցան այդ բարձրաբերձ լեռներու կուտերը արիւնաթափ եւ մղեցին թշնամին և անոնց հիւղակները տրրելով աւրշակելով վերադարձան իրենց կեդրոնավայրը Գօյաթ։ Գարնան բոլոր Աշիրէթներու շարժումն խիստ ծանր ազդեց բոլոր վերը յիշուած գաւառներուն. անոնց արշաւ, ոչխար, տուն տեղ ամենքն ալ կողոպտեցին։ շատ գիւղերէ հարիւրաւոր ոսկիներով դրամական տուգանքներ առին, վերջապէս երկիրը քարուքանդ ըրին։ Քիւրտերու այս ապագ միացումը՝ սրագապէս ալ բաժնեց իրենց միութիւնը տմենպէս որ աւարառութեանց բաժանումներու ատեն անհամաձայնութեանց հանդիպելով, շատեր իրար սպանեցին։ Այս Աշիրէթներուն գլխաւոր ապակեաներէն Գօճուշաղցի Թիմուր օղլի Հիւսէին և Իսարէ Գասըմ օղլի Մուհամար աղաները, որոնք այժմ Տերսիմի բանար չդիմայակիր կը պահեն, սոսկալի աւերներ անելու ոճրագործութիւններ և չահատակութիւններ ըրած են, իւրաքանչիւրը հարիւրաւոր մարդեր սպանած է։ Իսարէ կոչուած այս չար արարածը անգամ մը Զմչկածագցի Ալի էֆ. անուն մէկու մը երկու ականջները ամբողջովին կտրած է, ուրիշ անգամ մը քանի մը Հայ կիներ ու աղջիկներ հրացանի բռնելով մէկ գնդակով մեռուցած է։ Իր վայրագութիւնները թուել անկարելի է հոս։

Եւ ուրիշ շատ մը աւազակապետներ ալ՝ որոնք ոչ ձերբակալուած՝ և ոչ ալ անձնատուր եղած են, այլ գիւղերային գազաններու նման շատ անգամ Հայաբնակ գիւղերէն անցողական օրեր ընելով, հոս ու հոն կը թափառին։ Կ'երեւի թէ Տերսիմի ընդդ. բարեկարգիչ Նէշէթ փաշա մասնաւոր հրամանի մը վրայ՝ անփոյթ կը մնայ հետապնդելու զանոնք։ Գողտնիներէն հարիւրին մէկ հազիւ կարող եղան ձեռք ձգել։ Ճիշդ այսօր Տէրսիմի քննիչ պաշտօնեաները հոս կ'սպասուին, մինչդեռ ոստիկան զօրաց հաղարապետ էմին էֆ. երեք օր առաջ դիմաւորելու գացած է Օվանճէգ որ Սրզնկայի ճամբուն վրայ գիւղաքաղաք մըն է։

Հ. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ

ԿԷՄԷՐԷԿԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Կէմէրէկ, Հայաշատ գիւղաքաղաք մը ըլլալով, վերջին դէպքին ժամանակ ինքնապաշտպանութեամբ ազատեցաւ խուժանին կոտորածէն։ Այդ օրէն սկսեալ հին Ռէժիմն ուշադրութիւն դարձուցած էր միշտ ճմլելու ու թշուառութեան մատնելու Հայ տարրը։ փառք բարերարին, այժմ «Գիանունի Էսասի»ի հրատարակման շնորհիւ, հասանք արդարութեան և հաւասարութեան գաղափարի օրերուն, երբ, բոլոր Օսմանցիք կը խայտան ու վիրաւորուելուն չե՛ռմ համակրանքով։ Մինչդեռ ամէն ուրեք այս խնդութիւնն ու եղբայրութիւնը կը տիրէ, տակաւին հոս ամէն ինչ նախկին քսանմեայ դրութեան մէջ կ'ընթանայ, ինչպէս։

Տեղւոյս միւսիրը, անիրաւ ու արքեցող Քիւրդ մը, իւր պաշտօնին ձեռնարկած օրէն սկսեալ՝ ամէն կերպ անիրաւութիւններ ու չարութիւններ խորհած ու ի գործ դրած է կեղեքելով խեղճ ժողովուրդը, ամէն օրէնք իւր քմահաճոյքին ծառայեցնելով, մինչ ջանգիր եղած է հարստահարելու Հայ տարրն, իւր եպերելի պարքներով։ Նոյն իսկ անցեալ չաթի սկսած է Հայերու օգտակար գործերու համար ըրած ժողովներն հարցաքննել տալով, չատերը բանտարկութեան մատնել և Թուրք-Հայ տարրին եղբայրակցական սերը խզելով, իրարու հանդէպ թշնամական ոգի սերմանել անոնց սրտերու մէջ և չարերն ու վատթար անձինք քաջալերել իրենց չարագործութեանց մէջ։... Ուստի, քանի որ սեղւոյս բնակչութիւնը զուրկ է ամէն տեսակ եղբայրական սիրոյ զգացումէ և արդարութեան ու հաւասարութեան քաղցրութիւններէ, կրնայ մտաքերել թէ որքա՛ն վտանգաւոր կրնան ըլլալ այդպիսի չարամտութիւններ։ Ահա՛, այսպիսի տգիտալից կացութեան մէջ կը գտնուինք. ո՛ւրեմն, յանուն արդարութեան և ի սէր եղբայրական միութեան, ձեռնհաս իշխանութեան ուշադրութիւնը կը խնդրենք յիշեալ հրէշ միւսիրին ու արքանակնոտը՝ իրենց արժանի պատժոյն ենթարկուելու համար, որով վերջ պիտի գտնէ մեր թշուառ կացութիւնը...։

ՍԱՐԳԻՍ ՆԱԳԴԱՇԵԱՆ

Կէմէրէկ, 25 Սեպտ. 1908

ՁՈՐԼՈՒ

Ինչպէս կեդրոն քաղաքներու մէջ, այստեղ ալ Թուրք և Հայ տարրը ազատութեան՝ շլացուցիչ և զգլխել գինովութենէն արբշիռ, անոր ներքոյը յանկերգելու եռեւեռ եղած է միայն, երբ անդին Ցոյն տարրը որ քաղաքին կէսէն աւելին գրաւելով բացարձակ մեծամասնութիւն մ'ալ կը կազմէ, ամէն ջանք ի գործ դնելով գիտցած է ընել ամէն կանխահոգութիւն, իր ապագայի շահերուն համար։ Այսպէս երբ մէկ-երկու շաբաթ առաջ, ընտրողական քուէտամարը լրանալով արդիւնքը ծանուցուեցաւ, ամէն մարդ ակամայ ցնցում մը ունեցաւ զարմանալով թէ ինչպէ՞ս Ցոյներու հազարերկու հարիւր քուէներէն հազար հարիւրը եկած էր անհաւասարի կեդրոնացումով, քուէից բացարձակ առաւելութեամբ վեց ընտրելիներէն հինգը Ցոյն եղած էին և միայն մէկը... Հրեայ, զոր Ցոյները բարեհաճած էին անցընել իրենց քանիսներու շարքին մէջ։

Ահա պարագայ մը որ չուշանար հասատելու թէ յոյները միշտ գործունեայ ու գործնական մարդ եղած են և ոչ թէ յափրացողներ։

Թողունք որ Թուրք կամ Հայ հաշտ աչքով չէին կրնար դիտել այս պարագան. օրինական գեղծումներ ալ չպակեցան ընաւ և շաբաթ մը վերջ ընտրութիւնը վիժած ու նոր ընտրութեան վերսկսուած էր արդէն։ Հիմայ շաբաթէ մը ի վեր կը շարունակուի թէև քուէարկութիւնը, սակայն նկատելի պարագայ մը եղած է թէ ոչ մէկ Ցոյն կը մասնակցի ընտրութեան և բոլորովին ձեռնպահ՝ կը դիտեն միայն Հայ և Թուրք ակնյայտնի համախոհութիւնը, որոնք պիտի ջանան անշուշտ այս անգամ կեդրոնացնել իրենց ցրուած քուէները նոյն անձերու շուրջը։

Օսմ. Միութեան և Յառաջդիմութեան քօմիտէն հոս ալ ունի իր ներկայացուցիչները, որոնց միացած տեղացի Թուրք և Հայ անդամներ արդէն կազմակերպելու եռեւեռ են քիւրդ մը, իբր խորհրդատուի և ընթերցարան ընկերութեան։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՇՓՈԹՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽԵՐը

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Երէկ առաւօտէն ի վեր տարածուած այլ ընդ այլոյ զրոյցներու մասին, որոնք բերնէ բերան շրջան կ'ընէին ա՛յն մասը թէ պատերազմ և մղեցիներուն դրոներուն վրայ կ. Պոլսոյ ապահովութիւնը խիստ կասկածելի ցոյց տուող յայտարարութիւններ փակցուած ու տեսնուած ալ են, Լիագրոյս Արտօնատէրը փութաց դիմել Ներքին Գործոց Նախարար Հաքգը պէյի, որուն հետ այս մասին կէս ժամու չափ տեսակցութիւն մը ունեցաւ։

Նախարարը մեր Արտօնատէրը տեսնելով, «Դարձեալ ի՞նչ ունիք, ի՞նչ կայ,» ըսաւ։ Գոյսէրեան էֆ. յուզեալ ձայնով յայտարարեց թէ առաւօտէն ի վեր Խմբագրատունը կը դիմեն ու բացատրութիւն կը խնդրեն պատերուն վրայ տեսնուած տոսկալի յայտարարութիւններուն համար, և ինքը ընականակար պարտաւոր կը զգայ ինքզինքը Ն. Վսեմութեան դիմելու և պաշտօնական հաւաստիք մը ընդունելու։

Հաքգը պէյ պատասխանեց.— Բացարձակապէս այդպիսի բան մը չկայ։

Արտօնատէրը.— Ուրեմն ինչի՞ վերագրենք ժողովուրդին այս տարափը։

Նախարարը.— Կարդ մը անբարոյ մարդիկ կան, որոնց թիւը շատ քիչ է, որոնք ամէն տեսակ խայտառակութիւններու կը յանդգնի։, և զոր փութոյ պնդութեամբ փնտռել կուտամ, իրենց խիստ և արժանաւոր պատիժը տալու համար։ Կառավարութիւնը ամէն տեսակ միջոցներ ձեռք առած է։ վստահ եւ ապահով եղի՛ք, և ազատ էք ձեր թերթին մէջ ալ գրել այս կերպով։ Ժողովուրդը թ՛ող իրար չանցնի, վատահ թող ըլլայ իր ապահովութեան վրայ։

Արտօնատէրը.— Վսեմափայլ Տէր, սա՛ գաւառներուն գո՞րծը ի՞նչ պիտի ըլլայ։ Ամէն կողմէն այսպէս դէպքեր կը ծանուցուին։

Նախարարը.—Բայց դուք ալ շատ կը գրեք։ Եղածները հին պատմութիւններ, հին դէպքեր են։ Դաշնակցականներն ալ հին բաները շատ կը պրպտեն։ Օր մը տանք ալ պիտի հանչեմ և հարկ եղածը պիտի բացատրեմ։

Արտօնատէրը.—Շատ աղէկ, ըսե՛նք որ ասոնք հին դէպքեր են։ Բայց ի՞նչ կերպով մեկնենք սա՛ իրողութիւնը թէ այդ հին դէպքերուն հեղինակներուն ամէնէն տարափելիները Վանի մէջ կամ այլուր կը ձերբակալուին կառավարութեան կողմէ և յետոյ ազատ կ'արձակուին։

Նախարարը.— Մ'վ դիտէ, կառավարութիւնը անպատճառ երաշխաւորութեամբ ազատ կ'արձակէ զանոնք։

Արտօնատէրը.—Տէ՛ր Նախարար, կրնա՞նք արդեօք վստահ ըլլալ թէ, ինչպէս որ Կ. Պոլսոյ մէջ ապահովութիւնը երաշխաւորուած ցոյց կուտաք, գաւառներուն մէջ ալ ըլլայ։

Նախարարը.— Վստահ եղիք. ամէն միջոց ձեռք առնուած է գաւառներուն համար ալ։

* * *

Լիագրոյս արտօնատէրը Ներքին գործոց Նախարարէն հրաժեշտ առնելով տեսաւ նաև Ոստիկանութեան Նախարար փաշան։

Գոյսէրեան էֆ. ոստիկանական Նախարարին ալ պարզեց իրողութիւնը և պատերուն վրայ եղած յայտարարութիւններուն վրայ խօսեցաւ։

Նախարարը.— Ցիխտոնեաները ջարդելու մտօք բան մը չկայ, վստահ եղիք։

Արտօնատէրը.—Բայց ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ ասկիա։ Նամթաները աչքով տեսնող ու կարդացող կայ։

Նախարարը.—Այո՛, Ասմէտ Բիզա էֆ.ին հակառակ քանի մը եռանգներ փակցուած ըլլալուն լուրը առին։ Ասմիջապէս հեծեալ ոստիկաններ ղրկեցինք, բայց չկրցանք հեղինակները գտնել։

Ահա բառ առ բառ մեր կրկնակ տեսակցութեանց արդիւնքը։ Երկրին ապահովութեան գլխաւոր պատասխանատու երկու նախարարներուն այս ապահովող յայտարարութիւնները կը ներկայացնենք մեր սիրելի ընթերցողներուն։

ԱՋԳԱՅԻՆ

ՕՍՄ. ՄԱՄՈՒԼԻ ԺՈՂՈՎԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՆԵՐՔԻՆ ՓՈՒԼՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԾՐԱԳԻՐԸ
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՐ

Օսմ. Մամուլի Միութիւնը առջի գիշեր նիստ մը ունեցաւ խորհրդակցելու համար երկրին ներկայ կացութեան մասին։ Ներկայ էին գրեթէ բոլոր Թուրք օրագիրներու խմբագիրները, և հայերէն, յունարէն, հրէերէն մէկ քանի թերթերու ներկայացուցիչներ։ Օսմ. Մամուլի նախագահ Զիւհտի պէյ բանալով նիստը, տեղեկութիւն տուաւ թէ Քայէմի արտօնատէրը ի՛նչ բռնապետական պայմաններու մէջ ձերբակալուած էր, թէ ինք ի՛նչպէս բաղդած էր Եպարքոսին՝ յայտարարելով որ եթէ մինչև երկու ժամ չարձակուի ապօրինի ձերբակալեալը, որոշած են ամենքն ալ թերթ չէրատարակել յաջորդ օրը։ Մամուլի իրաւանց այս պաշտպանութեան անմիջապէս գոհացում տրուած է։ Նախագահը եաբը յայտնեց թէ Պետութեան արտաքին քաղաքականութեան հետ անմիջական յարաբերութեան մէջ գտնուելու համար խնդրած էր Եպարքոսէն, որ արտաքին գործոց Նախարարը ամէն ժամանակ ընդունի խմբագիրները և անոնց տայ ուղեղիծ մը։ Այս առթիւ Եպարքոսը յայտնեց թէ կը յանձնարարէ արտաքին գործոց Նախարարի խորհրդականին, ընդունիլ մամուլի ներկայացուցիչները, պայմանս որ Օսմ. Մամուլի Ակումբին կողմէ որոշ ներկայացուցիչ մը միայն երթայ, հակառակ պարագային՝ ժամանակ չէլլար ամենքն ալ ընդունելու։ Եղած դիտողութեանց պատասխանելով Նախագահը յայտնեց թէ այդ ուղեղիծը ընդունելու մասին ամէն թերթ ազատ է. միայն թէ յանախ Պետութեան հայեցակէտներու անգիտութենէն կրնան անպատեհութիւններ տեղի ունենալ, որուն առաջքը առնելու համար միայն այս միջոցը օգտակար է համարուած։ Այս կերպով Օսմ. Մամուլի Միութիւնը պաշտօնապէս ճանչցուած ալ կ'ըլլայ կառավարութենէն։

Օրակարգի երրորդ և կարեւորագոյն խնդիրն էր հանրային ապահովութեան խնդիրը և գաւառներու մէջ ծաւր կացութիւնը։ Զիւհտի պէյ և Իգնամի արտօնատէր Ճէվտէթ պէյ յայտարարեցին թէ իրենց և իրենց պաշտօնակիցներուն ցոյց տրուած էին Հ. Յ. Դաշնակցութեան կամ հեռագիրներ, որոնք կը յայտնէին թէ Վանի, Տիարպէքիրի, Սեբաստիոյ, Դարահիսարի և ուրիշ գաւառներու մէջ կացութիւնը ծաւր է, Հայերը սպառնալիքի տակ են, քիւրտերը կը շարունակեն իրենց բռնութիւնները և վերջապէս սարսափը կը տիրէ տակաւին իր բոլոր հանգամանքներով։ Թուրք խմբագիրները յայտնեցին թէ իրենք անվերապահ կերպով պիտի հրատարակեն եղած այդ կարգի հեռագիրները և կառավարութենէն բացատրութիւն պիտի պահանջեն։ Նախագահ Զիւհտի պէյ այդ հեռագիրները ցոյց տուած է Եպարքոս Բեամի փաշայի որ յայտնած է թէ ինք բանէ մը տեղեկութիւն չունի, բացատրութիւն պիտի պահանջէ ներքին գործոց Նախարարէն և թէ նոյն գիշեր իսկ (առջի դիշեր) խընդրոյ առարկայ պիտի ընէ գաւառներու կացութիւնը Նախարարաց խորհուրդին մէջ։ Ճէվտէթ պէյ դիտել տուաւ թէ կառավարութեան հերքումները այդ մասին շատ բնական պիտի ըլլան, որովհետեւ հեռագիրները տեղւոյն պաշտօնեաներէն ալ կը գրգռանին և անոնք պիտի շարունակեն կացութիւնը լաւ ներկայացնել։ Բ. Դրան։ Ուստի անհրաժեշտ է անկողմնակալ և խիստ քննիչներ մը՝ ճշմարտութիւնը երեւան հանելու համար։ Այս բանին լաւագոյն լուծումը համարուեցաւ Օսմ. Մամուլի միութեան ծախքով մասնաւոր թղթակից մը ղրկել հայկական նահանգները որ մանրամասնօրէն քննելով ամէն դժգոհութիւն օրը օրին տեղեկագրէ թերթերուն։ Եւ որպէս զի քննութիւնը միակողմանի չըլլայ, լաւագոյն համարուեցաւ որ երկու թղթակից ղրկուի, մէկը Թուրք և միւսը Հայ։ Մինչեւ այս մասին վերջնական ընտրութիւն մը, ժողովը որոշեց ապաստել նոր լուրերու և կառավարութեան բացատրութիւններուն։ Նաև տեղեկութիւններ պիտի առնուին հայկական նահանգներէ վերադարձող Ցոյն դատաւորի քննիչէ մը որ այս պահուս Պոլիս կը գտնուի։

Անատոլուի նահանգներու այս վիճակին հետեւանքով, խօսքը դարձաւ երկրին ընդհանուր ապահովութեան վրայ։ Բացարձակ մէջտեղ դրուեցաւ կառավարական և ոստիկանական միջոցներուն անգործութիւնը և անբաւականութիւնը ոչ միայն գաւառները այլ նաև Պոլսոյ մէջ։ Դիթել արուեցաւ որ եթէ այսպէս շարունակ, Լէյգքիսնէրէն պիտի քաղալերուին և իրենց չահատակութիւնը ընդարձակին, այնպէս որ ժողովուրդն ալ այլևս յուսահատած, այն կողմը պիտի հայի։ Ասոր պատճառն է ոստիկանութեան բացարձակ չգոյութիւնը։ Ժողովին մէջ հրապարակուեցաւ որ կարգ մը վաճառականներ դիմած են Օսմ. Քօմիթէին, յայտարարելով որ իրենց պատրաստ են մինչև 500,000 ոսկիի գումար մը հաւաքել ներքին փոխառութեան մը համար, որ յատկացուի մի՛ միայն ոստիկանութեան և երկրին ապահովութեան ապրանքդման։ Այս առթիւ մէկ հատը մէկ ոսկի բաժնեթուղթեր պիտի հանուին հրապարակ։ Այս խնդիրով այսօրուս պիտի զբաղի մամուլը և ծրագրին մանրամասնութիւնները պիտի ճշուին։

×

ԴԱՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

Տեղապահ Սրբազանին հետ տեսակցութեան մը պահուն Դատական Նախարարը յայտարարած է թէ ինչ տեղը կայ բողոքները ուղղակի հոս Պատրիարքարան զրկել։ ասկից եաք դիւղի մը բողոքը պէտք է ուղղուի գիւղախուժքին, ասորը՝ գաւառակին, անորն ալ՝ գաւառին և այլն։

Գալա՛ Նախարար. ապակերդռնացումը ինչ լաւ ըմբռներ էք։ Բայց կ'երեւի թէ սրամտութիւն ծախել կ'ուզէք։ Նախ երկիրը մաքրեցէ՛ք հնօրեայ, բռնակալ պաշտօնեաներէն, անոնց տեղը զրկեցէք լուսամիտ, ազգասէր մարդիկ, կեանքի և ինչքի անապահովութիւնը վերցուցէք, և եաքը եկէք սահմանափակեցէք բողոքները իրենց չրջանակներուն մէջ։ Ծարբականը ասոնք են, անկից եաք է որ պիտի գան միւսները։

ՀԱՅԵՐը ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Երեսփոխանական մասնակի յանձնաժողովին կողմէ Հայ Ցեղ. կուսակցութիւններու և Բողոքուս Հռոմէական Հայոց ներկայացուցիչներու հետ համաձայնուելու քաղաքական ծրագիր մը պատրաստուեցաւ, որուն համաձայն պիտի գործեն Օսմ. Խորհրդարանի Հայ անդամները։ Ահա այդ ծրագիրը.—

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

ԷԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

1. Իրաւանց բացարձակ հաւասարութեան վրայ հաստատուած սահմանադրական, մի և անբաժանելի Օսմանեան Հայրենիքին հանդէպ մերժել ամէն անջատական գաղափար։ Թուրքաց Հայաստանն ալ սոյն Հայրենիքին ամբողջացուցիչ մասն է։

2. Սահմանադրական Ռէժիմի դէմ գործուելիք և հին Ռէժիմը վերահաստատելու ծառայող ամէն ձեռնարկութեանց դէմ մաքառիլ։ Օսմ. Պետութիւնը զօրացնելու և զանազան տարրերը համերաշխութեան և միաբանութեան մէջ պահելու համար ամէն ջանք ընել։

3. Սահմանադրական վերաքննութիւն ժողովրդային իրաւանց դերակշռութեան սկզբունքով և ի մէջ այլոց գլխաւորապէս սա հիմնական կէտերուն վրայ.

Ա. Ընտրողական իրաւունք՝ 21 տարին լրացնող ամէն օսմանցի քաղաքացիի, ըլլայ տուրք վճարող կամ ոչ։ Ամէն մէկ 25,000 արու բնակիչի համար մէկ երեսփոխան։ Իւրաքանչիւր ազգի իր թիւին համեմատ ներկայացուցիչ ունենալու իրաւունք՝ Երեսփոխանաց և Աւագաց (Մէճլիսի Այան) ժողովներու մէջ։ Երեսփոխան ընտրելու հանգամանք ունեցող ամէն քաղաքացի կարող է Երեսփոխան ընտրելի կայսրութեան որ և է տեղէն։

Բ. Պատասխանատուութիւն նախարարներու Երեսփոխանական ժողովին առջև, անոնց անկումը՝ երբ դադրին մեծամասնութեան վստահութիւնը վայելելէ։

Գ. Օրէնսդրական նախաձեռնութեան իրաւունք Երեսփոխաններու և Աւագաց ժողովի անդամներու, պայմանս որ գոնէ տասը Երեսփոխան կամ Աւագաց ժողովոյ անդամ միասին ըլլան։

Դ. Ի բացակայութեան Երեսփոխանական ժողովին՝ կառավարութիւնը արտօնեալ չէ առժամանակեայ օրէնք հրատարակել։

Ե. Աւագաց ժողովոյ անդամոց երկու երրորդին ընտրութիւնը քուէարկութեամբ և մէկ երրորդին անուանումը վեհապետին կողմէ։ Պաշտօնին ժամանակաւոր պիտի ըլլայ։ Աւագաց ժողովոյ անդամոց թիւը բարձրացնել անփոփ կերպով Երեսփոխանաց թիւի կէսին։

Զ. Երեսփոխանաց և Աւագաց Ժողովները ինքնին արտօնեալ են գումարուելու պարբերաբար տարին երկու անգամ, ընդ ամենը ութ ամիս, օրէնքով որոշուած թուականներուն։

Է. Երբ պաշտման վիճակ հրատարակուի Երեսփոխանական Ժողովի բացակայութեանը, Ժողովը ինքնին և միայն իր դիւանին հրաւէրով արտասովոր նիստով կը գումարուի իսկոյն։

Ը. Անմիջական ջնջումն Օսմ. Սահմանադրութեան Օրինագրքին 113րդ յօդուածին սոյն վերջին պարբերութեան. «Հիւ«քիւմէթին էմնիյէթինի իխլալ իթթիքլերի «Իտարէի Զապթանցն Թանզիմաթը մէվ«ուդեսի իւզերինէ սապիք օլանլարը մե«մալիքի մահրուսէի չահանէէն իխրաճ

ԺԵ.

Մարաշի կառավարական պալատին մէջ մեծ օգնորութիւն մը կը տիրէր. ժանտարմաները վարէն վեր, վերէն վար կը վազէին, հրամաններ փոխադրելով ոստիկանատունէն բանտը։ Այն օրը սովորական տարբեր շարժում մը կը տեսնուէր հոն։ Բանտարկեալները, առանց ցեղի ու կրօնի խարութեան ու գրեթէ առանց բացառութեան, տխուր էին այն գիշերը։ Իրիկունէն իմաց տրուած էր թէ՝ Զաթալ Սագդալ ազգաթօրը պիտի աքսորէին, բայց մէ՛կը չէր հասկցած թէ ո՛ւր։ միայն Զէրքէզ Մուհամմէտ լիանապետը, որ հազարապետ Վասֆի պէյին հրամանով առժամապէս բանտի անօրէնի պաշտօնը կը վարէր, յանախ կ'երթեւեկէր բանտը։ կըսէին թէ ինքը պիտի տանէր բժիշկը։

Բժիշկը սակայն նոյն հանդարտութիւնն ու նոյն պաղարիւնը կը պահէր։ Գրլըճ Աւոիք, աչքերը թաց ու գլուխը կախած, մտեցաւ իրեն.

—Տօքթո՛ր, ըսաւ. վերջապէս պիտի բաժնուինք. վաղը կանուխ պիտի մեկնիս, ո՞վ գիտէ, անգամ մըն ալ ե՞րբ պիտի հանդիպինք իրարու. գիտե՛մ, գիտե՛մ, շուտով պիտի մոռնաս զիս։

Ու թաշկինակը հանելով, աչքերը կը սրբէր։

—Գրլըճ, յարեց Տօքթորը յուզուած շեշտով մը. կարելի՞է որ մոռնամ քեզի պէս կարիճ մը. յիշատակդ հետս պիտի տանիմ. դուն միշտ հետս պիտի ապրիս. կրնա՞մ երբէք չը յիշել այդ քու պաշտելի պեղերդ, որոնք ա՛լ պատմական եղան ինձի համար։

—Տօքթո՛ր, կատակը մէկդի՝, քանի՞ ժամ մնաց. կ

«վէ թէպէ՛ա իթմէք միւնասէբէն զաթը «հազրէթի փասլչանէնն եէտը իգթիսա-«ըընա սրը»։

4. Խաբիւ պահպանում կրօնքի, խղճմանքի, խօսքի, մամուլի, կրթական գործի գումարումներու, ընկերակցութիւններու, աշխատութեան և գործադրութեան ազատութեան։ Բնակարանի և թղթակցութեան անձեռնաբռնութիւնը։ Ներքին անցագրերու չնչումն։

5. Առանց ազգի և կրօնի խտրութեան, ամէն Օսմ. քաղաքացիներու իրաւունքներու կիրառումի և պարտականութեանց կատարումի մէջ կատարեալ և իրական հաւասարութիւն։

Մանօք.— Օսմ. Տէրութեան մէջ բնակող ամէն ազգեր կեդրոնական և տեղական ամէն կերպ պաշտօններու մէջ, ըլլայ քուէարկութեամբ, ըլլայ անուանումով, պէտք է որ իրենց թիւին համեմատութեամբ մասնակցին, որպէս զի հաւասարութիւնը իրական ըլլայ։ Այս կանոնները պիտի գործադրուին նաև պետութենէն կախում ունեցող առևտրական, արդիւնաբերական, հանրօգուտ և այլ ամէն հաստատութեանց համար։

6. Մինչև ցարդ զինուորական ծառայութեան չմասնակցող ազգերու մասնակցութիւն։

7. Պահպանում զանազան ազգութեանց և հասարակութեանց իւրաքանչիւրի մինչև ցարդ վայելած իրաւունքներուն, որոց մէջն է նաև կրթական գործը։

Վ. Ա. Ր Գ Ա Կ Ա Ն

8. Նահանգներու սոսկ վարչական իրաւութեանց մեծապէս ընդլայնումը և կատարեալ իրագործումը։

9. Նահանգներու արդի սահմաններու փոփոխումն աչառարդարական և անտեսական պայմաններու և դիրութեանց համեմատ երեսփոխանական ժողովի որոշումով։

10. Հանրային պաշտօնատուններու մէջ յապաւում Bureaucratique (գալէմ ուսուլը) ձեւակերպութեանց, նուազեցնել կարելի եղածին չափ պաշտօնէից թիւը։

11. Գաւառի պաշտօնեաները, մասնաւորապէս դատական և ոստիկանական պաշտօնեաները պետական լեզուն գործածելով հանդերձ, տեղական լեզուներու ալ պէտք է որ ըստ կարի տեղական ըլլան։

12. Վերջին երեսուն տարիներու մէջ յափշտակուած հողերու և կալուածներու եռ տրուիլը իրենց տէրերուն. յափշտակութիւնը ըլլայ յայտնի կամ օրէնական ձեւակերպութեամբ։ Զանազան ազգերու տեսչական հաստատութեանց յատկացուած կալուածներու վերադարձուիլը և այսուհետեւ պահպանումը։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

13. Ծամաքային և ծովային ոյժերու կատարելագործում և բարեկարգութիւն։ Զինուորական ծառայութեան նուազեցումը կայսրութեան պաշտպանութեան պիտոյից համաձայն։ օրինակի համար՝ գործօն ցամաքային զինուորական ծառայութիւն երկու տարի. գործօն ծովային զինուորական ծառայութիւն երեք տարի։ Բանակի և նաւատորմի պէտքերու հայթայթումին մէջ ղեղծումները խափաբ արգիլել։

Պարզ զինուորներու ռոճիկի յաւելում։

Համիտիէ գունդերու իսկոյն ջնջում։

Ե Լ Ե Ի Մ Ո Ի Տ Ք

14. Հարկային դրութեան արմատական բարեփոխութիւն, իրիւրամի ջնջումը. տուրքերու թերեւացում ասոիճանաբար։ Ժառանգութեան վրայ տուրք հաստատելով և այլ արդար տուրքերով նոր հասոյթներ գտնել։ Ջնջում անկանոն տուրքերու։

15. Խնայողութիւն ծախքերու, բարձրագոյն պաշտօնեայներու ամսականներու նուազում, ստորադաս պաշտօնեայներու թոշակներու յաւելում։ Ջնջումն նեպատականութեան։

16. Բացառիկ և անմիջական ձեռնտուութիւն վերջին քաղաքական ազէտներէն վնասուող նահանգներուն։

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԼԵԶՈՒ

17. Նախակրթութիւն պարտադրիչ և ձրի և մայրենի լեզուով։ Զանազան ազգութեանց վարժարաններու մէջ պետական լեզուին խնամով ուսուցումը պարտադրիչ՝ նախակրթարանի 3րդ տարիէն։

Միջնակարգ վարժարաններու մէջ մէկ քանի դասաւանդութիւններ թուրքերէն լեզուով։

Հաստատումն նաև խառն պետական վարժարաններու, առանց վերը նշանակուած սկզբունքները ջնջելու։

18. Պետական կրթական պիտանէէն զանազան ազգերու կրթական ծախսուց համար համեմատական բաժին տալ։

19. Պետական բարձրագոյն վարժարաններու մուտքի դիւրացում։ Արտասահման ուղարկել ըստ կարի բազմաթիւ ուսանողներ։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

20 Անհատական սեփականութիւնները յարգելու պայմանով, կարօտ երկրագործներու ձրի հողատուութիւն պետութեան կողմէ։

21. Ամէն կարգի աշխատաւորներու և գործաւորներու վիճակի բարւոքման օրէնքներու հաստատում փութով։ Աշխատութեան և գործադուլներու կանոնաւորման համար յատուկ օրէնքներ։

22. Պետութենէն դիւրամատչելի պայմաններով մանր վարկեր։

23. Հանրօգուտ ձեռնարկութեանց, ճարտարարուեստի և անանուն ընկերութեանց կազմութեան համար դիւրութիւն և ձեւակերպութեանց կրճատում։

24. Հաղորդակցութեանց միջոցներու շատցումը։

Դ Ա Տ Ա Կ Ա Ն

25. Դատական բարենորոգումներ։ Օրէնքներու փոփոխում ժամանակին յառաջադէմ ոգւոյն և պահանջմանց համաձայն։ Ամէն կերպ տուրքերու և ծախքերու թեթեւացում, և անոնց վճարումը վճռին գործադրութեան ժամանակ միայն, և երբոր գործադրութիւնը հնարաւոր է։ Պարտուց համար բանտարկութիւնը վերջնել։

Հաշտարար դատարաններու հաստատում, նաև եղեռնական դատերու և մամուլի դատերու համար ժիւռիի դրութեան հաստատում։ Պատժական դատերու մէջ վճռուած տուգանքներու բանտարկութեան վերածուիլը ջնջել։

Ոստիկանական բարեկարգութիւն։

Ի ՆՊԱՍՏ ԿԱՐՕՏ ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ.— Եգիպտոսի Առաջնորդը 60 անգ. ոսկի ղրկած է Տեղապահ Ս. Հօր։

⁂ Կոչակար Արմենակ Էրօյեան և Մովսէս Սէվէրեան իրենց արհեստակիցներուն մէջ կատարած հանգանակութենէ մը, 97 ղրուշ։

⁂ Ամերիկայի Նիւպրիքորթ Մէս քաղաքին Հայ գաղութին կողմէն կարգադիր յանձնախումբ մը կազմուեր և Սահմանադրութեան հռչակման առթիւ թնջոյթ մը սարքուելով ի նպաստ Հայ և Թուրք կարօտ բանտարկեալներու և աքսորականներու 20 օսմ. ոսկի հաւաքուած և Տեղապահ Ս. Հօր ղրկած է։

ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎՈՒՆ իր երկրորդ նիստը պիտի գումարէ յառաջիկայ Ուրբաթ օր ժամը 6ու կէսին Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, օրակարգ ունենալով ընտրութիւն Մայր Դիւանի եւ Ազգային Վարչական Կրօնական եւ Քաղաքական Ժողովներու. փափաքելի է որ բոլոր ժողովականները ներկայ գտնուին ճիշտ որոշեալ ժամուն։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻՒՆԱՆՑ ընկերութիւնը իր վերակազմութիւնը ծանուցած ըլլալով Պատրիարքարանի, Տեղապահ Ս. Հօրմէն քաղաքական և օրհնութեան գիր մը ղրկուեցաւ։

ՍԱԼՄԱԹՕՄՐՈՒԲԻ վարժարանին հոգաբարձութեան խնդրանքին համաձայն, Պատրիարքարանի կարգադրութեամբ որոշուեցաւ յանուն Սրմաչի խնամակալութեան Պալթու Զաքեսեան Ս. Աստուածածնի ուխտաւորութեան հասոյթէն ամսական 400 ղրշ. վճարել վարժարանին ծախսուց յատկացուելու համար։

ՍԱՄՍՈՆԷՆ երէկ հեռեւալ երկու հեռագիրները հասան խմբագրութեան։

Ա.

Առաջնորդ եկող Սաեակ վարդապետը ժողովուրդը կը կեղեքէ, մեր Առաջնորդութեան Երեսփ. ընտրութեան մէջ զեղծումներ ի գործ դրաւ, յիշեալը հոս Թոդուլը վնասակար ըլլալով՝ կը խնդրուի որ Խառն Ժողովիդ առաջին նիստին մէջ որոշուի յիշեալին Կ. Պոլիս զրկուիլը։

Մամեան, Դերձակեան, Պէկեան, Միքայէլեան, Գոյունեան, Փամուկեան, Կէսէչեան, Պեսրոսեան, Քիւրքճեան, Քէսթիկեան։

Բ.

Մեր Առաջնորդական վիճակին Երեսփ. ընտրութեանց մէջ բացարձակ զեղծումի ի գործ դրուելով՝ մեր վաւերական ու ընդարձակ բողոքագիրը Թղթատարին յանձնուեցաւ. ակնդէտ կը սպասենք որ ընտրութիւնները բնականին ու օրէնքին արամադրութիւնը պահպանուի։

Հայ ժողովուրդին անունով
ՊՕՏՐՈՍ ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ

ԳԱՏԸ ԳԻՒՂԻ Հայ Ազգային Մասիս Ակումբի երեկոյեան դասախօսութիւնք պիտի սկսին յառաջիկայ շաբթու և այս առթիւ Ակումբին Պատ. Նախագահ Զարմայր էֆ. Ճշմարտախօսեան ինքնաբերաբար «լիւքս» լապտեր մը նուիրած է։

ԵՌԱԶԻԿԱԵ Հոկտ. 10 ուրբաթ օր ժամ 3ուկէսին Պարտիրքարքանին պատուոյ ատեանին կը հրաւիրուին Տ. Ոսկի քհնյ Օհանեան և զինք ամբաստանողները, ինչպէս նաև Գրիգոր Ալիքսանեան, Յովհաննէս Մանուկեան, Սիմոն Տէմիրճեան և Անդրէաս Տէմիրճեան ազգայինները և ասոնց կողմէ ամբաստանեալ Մարգար Եղիսեանը։

ՍՏՈՅԳ աղբիւրէ տեղեկացանք թէ Հիւանդանոցի յատկացուած հացի պարէնը միայն ջնջուած է կառավարութեան կողմէ, և այս կարգադրութիւնը ոչ միայն մեր Հիւանդանոցի համար եղած է այլ ուրիշ նմանօրինակ հաստատութիւններու։ Երէկ իրիկուն ուշ ատեն Հոգաբարձութեան ատենապետ Յարութիւն էֆ. Ասլանեան կը դիմէ Սպարապետութեան։ և մէջ բերելով Հիւանդանոցի խիստ անձուկ կացութիւնը, կը խնդրէ որ գէթ մինչև հոկտ. 16 արդուի այդ պարէնը մինչև նոր անօրէնութիւն, Ատենապետ էֆ.ին առաջարկը գոհացում կը գտնէ բացառաբար, և այս մասին կը գրուի պաշտօնապէս հացի բաշխման տեղը, բայց երբ Հիւանդանոցի պաշտօնեաներէն մէկ քանին կը դիմեն հացը առնելու համար, կը պատասխանուի թէ այդպիսի գրութիւն մը դեռ առած չեն։

ՀՆԶԱԿԵԱՆ կուսակցութեան Սկիւտարի մասնաճիւղը յառաջիկայ շաբաթ գիշեր, Հոկտ. 11, Շէկզբի թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ ՍԱՆԴՈՒԽՏ ԿՈՅՍ ողբերգութիւնը, առաջնորդութեամբ Պ. Խ. Նորիկեանի, որուն անմնուիրաբար պիտի ընկերանան տոնընչինգ հոգի, ի նպաստ Հնչակեան կուսակցութեան։ Կը յուսանք թէ թատերասէր հասարակութիւնը այս կերպով պատուած կ'ըլլայ նոյն ազգօգուտ ձեռնարկը և նպաստած կ'ըլլայանոր։ Տոմսերը կը ծախուին Սկիւտար Իճատիէ դեղագործ Կարապետ էֆ. Բարամեանի դեղարանը և Թատրոնի կիլէն։

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ ՍԿԻՒՏԱՐԻ

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

ԱԶԳԱՊԵՏԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Նիկոմիդիոյ Գաւ. Ժողովին (Նիկոմիդիա, Ատապազար և Պարտիզակ) 5ՇրդԳումարումը տեղի ունեցաւ Սեպ. 5/19, Պարտիզակի մէջ։ Ժողովին կը նախագահէր Ատապազարի եկեղեցիին հովիւ Վեր. Յ. Ա. Ճէֆիզեան։ Նկատի առնուեցաւ Կեդր. Ազգապետարանի ծանօթ խնդիրը, որուն համար կազմուած Յանձնախումբը առաջարկեց հետեւեալ բանաձեւը, զոր Ժողովը իբր իր որոշումը որդեգրեց.

«Նիկոմիդիոյ Գաւ. Ժողովը Աւետարերի և ուրիշ Թերթերու միջոցով իրազեկ ըլլալով Կեդր. Ազգապետարանի գործերուն ներկայ անգոհացուցիչ կացութեան, կը համարձակի խոնարհաբար յետագայ յայտարարութիւնը յղել Ազգապետարանի Վարչ. Պատակ. Ժողովին.

«Գաւ. Ժողովի ստացած տեղեկութեանց համեմատ Ազգապետ Յակոբ էֆ. Պոյաճեան իր հրաժարականը մատուցած է միա՛յն Դատական և Կրօնական Նախարարութեան, և հարկ չէ համարած նոյն հրաժարագիրը ներկայացնել նաև այն Վարչ. Ժողովին, որ Թուրքիոյ Բազ. եկեղեցիներու 4 Միութիւններուն (Բիւթանիոյ, Կիլիկիոյ, Կեդրոնական և Խարբերդի Միութիւնները) ներկայացուցիչներէ կազմուած է։ Եթէ ստոյգ է այս իրողութիւնը, Գաւ. Ժողովը չկրնար չարտայայտել իր ցաւն ու զարմանքը։

Գաւ. Ժողովը խոնարհաբար կը թելադրէ թէ նկատելով որ Ազգապետ Յակոբ էֆ. Պոյաճեան իր պաշտօնէն հրաժարած է, Վարչ. Ժողովը ինք իր նախաձեռնութեամբ քայլեր առնէ Ազգապետարանի համար կանոնագիր մը պատրաստելու և այս նպատակին համար գործակցութեան հրաւիրէ 4 Միութիւններու և կամ անոնց Գործ. Ժողովներու կողմէ կարգուած ներկայացուցիչները, և նոր կանոնագրին համայն Թուրքիոյ Բազ. հաստատութեան կողմէ որդեգրուելէ վերջ, նոր Վարչ. Ժողովի մը և Ազգապետի ընտրութեան ձեռնարկուի։»

ՍՈՎ ՏԻՎԸՐԻԿԻ ՄԷՋ

Թ;ուառութիւնը աննկարագրելի է Տիվրիկի և շրջակայ գիւղերու մէջ։ Երկար պիտի ըլլար մի առ մի թուել բոլոր սրբատամիկ իրողութիւնները։ Վերջերս, մայր մը իր զաւակովը ջուրը նետուած է, անօթութենէն յուսահատելով։ Այս կացութեան դարման տանելու համար, ձեռնարկներ եղած են որպէս զի այս տարուան առաջնորդէն գոյացած 2000 քիլէ ցորենը դիւրամատչելի գինով մը տրքատ ժողովուրդին ծախսի։ Բայց Տիվրիկի գայմագամ Ֆէվզի պէյն և իր անխիղճ խորհրդատուն՝ մալ միւտիրին, առանց ոև է բանաւոր պատճառներու մերժած են այս ժողովրդային դիմումը, որով ժողովուրդը անօթի մեռնելու դատապարտուած է։ Արդէն գայմագամը իր թոյլ և անձեռնհաս բնաւորութեամբը, մալ միւտիրին իր բռնաւորական խառնուածքով բացարձակապէս անյարմար են իրենց պաշտօնին։ Ուստի կը պահանջուի վարչապետէն որ հանի Տիվրիկին հեռացնել այս երկու պաշտօնեաները, ժողովրդային ցոյցերու տեղի չտալու համար։

Տիվրիկի գործերուն Պոլսոյ մամուխմբին դիմումին վրայ Տեղ. Ս. Հայրը սոյն իմաստով Թագրիր մը առած է Մեծ-Սպարքոսին։

(Տեսնուն եւ հիճգ սonrագրութիւն)։

ՁՕՆԿՈՒԼՏԱՔԻ ԴՈՐԾԱԴՈՒԼԻՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Եօթը անձեր երկաթէ ձեռնակապերով, ընդ հսկողութեամբ նշանաւոր միւլազիմ Իպրահիմ պէյի և մի քանի զինուորներու Պանisում ղեղենաը առաջնորդուեցան, Պոլիս տարուելու համար։ «Անոնք խռովութիւն հանողներուն պարագլուխներն են Պոլիս բանտարկուին պիտի» կ'ըսէին։ Տարօրինակ բան, գործադուլին կազմակերպիչներուն «խռովութիւն հանողներ» կ'ըսէին և ոճրագործներու հաւասար կը դատէին։ Կ'երեւի հին բէժիմը վերադարձեր է Զօնկուլտաքի մէջ։

Արդէն անցեալ օր յանկարծաբար երկու գրութիւններով ձեզ բացատրութիւններ առած էի տեղւոյս գործադուլին մասին։ Պայմանագիր մը կ'ստորագրուէր վեց օրուան մէջ քննուելու բանթողներուն պահանջները. իրօք անոնց պահանջներուն որքան որ գոհացում տրուեցաւ, սակայն գործաւորներու մէջ տրտունջ մը, դժգոհութիւն մը կար, վասն զի Գոնդ Վիդալիսը էն կարեւոր պահանջքին գոհացում չէր տուած. «Օրականի յաւելում» անունք %ին 40 կը խնդրէին, հիմակ մինչդեռ %ին 10ի ալ գոհ էին, բայց ատոր ալ փոխարէն ան միայն %ին 4 յաւելում կ'ընէր։ Բանթողները ստիպուած էին առայժմ իրենց գործերը շարունակել. զէթ այն մթիթարութիւնը ունէին թէ գոնէ արդիւնք մը կրցած էին ձեռք բերել։ Մինչդեռ անդին գաղղիական ընկերութիւնը և Գոնդ Վիթալիսը գործունէութենէ չէին դադրեր։ Իսկոյն կը պահանջեն գործադուլի կազմակերպիչները։ Երեքմեր սիսէմդիք մէթոտով կը կանչուին այդ մարդիկը ու կը բանտարկուին, նոյն իսկ Պոլիս տանելու համար. զի կ'ըսուի թէ մասնաւոր հրաման կայ ատոնց մասին, կրկին ընկերութեան հանած աղմուկին վրայ։ Տեղւոյս պատուաւորները անոնց բանտարկութեան համախիտ են, որովհետեւ ընկերութեան պատճառած վնասը իրենց սեփական շահերուն կը վնասէ։ Արդէն գործադուլին յաջորդ օրը երբ մասնաւոր մունետիկը աշխատաւորները գործի կը հրաւիրէր, քիչ մը ապառնական չեղաւ, խեղճ բանտորներէն ոմանք վախնալով աշխատիլ կ'երթան. արդ, այդ քանի մը հոգիներուն համար այդքան աշխատութեամբ առաջ տարուած գործ մը վիժեցնել պէտք էր, հարկաւ ո՞չ։

Պոլիս տարուելու համար պարագլուխ ըսուածները կը պահանջուի որ ազատ արձակուին. անոնց բանտարկութիւնը պարզապէս իրաւունքի բռնաբարում մըն է։

Հ. Փ.

Զօնկուլտաք,

ՆԵՐՔԻՆ

ՄԱՍԱՄԲ ԶՕՐԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ. —Սելանիկէն հետեւեալը կը հեռագրուի.—Վերջին օրերս հոս և Գալաբին մէջ զանազան միջոցներ ձեռք առնուած են, որոնց նպատակն է մասամբ զօրահանութիւն կատարել Գ. զօրաբանակին շրջանակներուն մէջ։ Սելանիկի նահանգին մէջ հետեւեալ, թնդանօթաձիգ և ձիաւոր զօրքերուն Ա. կարգի բոլոր պահեստները ի զէն կոչուցան, բան երեւութին ռազմափորձի համար, բայց նաև հանդարտեցնելու համար Իսլամ ժողովուրդը պուլկարական սահմանագլխին վրայ։ Մանասթիր մէջ ի զէն կոչուեցան Ա. և Բ. կարգի պահեստները, և այս միջոցիս ալ արագ արագ կը գործադրուին պակաս մնացած միջոցները ապառազինութեանց համար։ Զինուորական շրջանակներու մէջ ապահովութիւն կայ թէ գրեթէ ընդհանուր զօրահանութիւն մը հաւանական է և պիտի չուշանայ։ Կ. Պոլսէն հոս եկած են ցարդ 108 թնդանօթ ռազմամթերքներով մէկտեղ և 10,000 Մաւզէրեան հրացան։ Թնդանօթներուն գրեթէ երրորդ մասը մինչեւ հիմա կազմակերպուած է, և զրկուած են մաս մը Զէյթինլիքի մթերանոցը, եւ մաս մը Սելանիկի թնդանօթարանը քաղաքին մէջ։ Նոր առաքումներ ալ պիտի կատարուին, ինչպէս նաեւ ձիերու փոխադրութիւն։ Քաղաքական զինուորներէն զատ ի զէն պիտի կոչուին դեռ երեք պահեստի զօրաբաժիններ։ Երկրորդ զօրաբանակի 5 Նիշամիէ զօրաբաժինները արդէն կազմ և պատրաստ են առաջին հրամանին վրայ առաջ քաշելու։

Այսօր հոս (Սելանիկ) զրոյց տարածուեցաւ թէ Կ. Պոլսոյ մէջ յեսառէմ տարրերը անկարգութիւններ յարուցեր են։ Որոնք զրոյց վաչտ մը իսկոյն կայսրան վաղեց Պոլիս գալու համար։

ԹՐԻՌՈՒՀԻՆԵՐԸ.—Քաօթամունիի Հին Թուրքերը պապգամաւորութիւն մը զրկելով կուսակալին, պահանջեցին որ կիներուն արգիլուի չուկայ և պազար իջնելը, նաեւ քաղաքին ընթերցատան մէջ տեղի ունեցած բօմպոլին ներկայ ըլլալը։ Կուսակալին փոխանորդը խոստացաւ արգիլել կիներուն պազար երթալը։ Բայց այս արդելքը ժողովուրդին հաճելի դպաւ, որովհետեւ կիներն են որ ամենէն աւելի տնական գնումներ կ'ընեն։ Ոստիկանութիւնը այս արգելքը տարածեց նաեւ քրիստոնեայ կիներու վրայ, և ոստիկանները կոչտ ու կոպիտ կերպով խեղճ կիները պազարէն դուրս կը քշեն, մինչ խեղճերը կը պոռան «հաւասարութիւն կայ հիմա»։ Բէյքօշէի մարդիկը բացարձակ կը պոռան թէ իրենք Սահմանադրութեան դէմ են։ Կ'ըսեն թէ իրենց համար կը բաւեն Իսարէ Մէհլիսները։

ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ.— Հուգլզը Ուսումիյէ կը գրէ.—Թղթատարական պաշտօնեաներէն շատեր բռնակալութեան շրջանին կողմնակից են։ Մեր երկրին մէջ լրատուութիւնը դեռ կը շարունակուի։ Ո՞ւրկէ հրաման առին որ որ մեր թերթերն ու նամակները իրենց հասցէներուն չընդունին։ Ո՞ր հրամայողը հրամայեց այս։ Կուզենք գիտնալ և անոր հանդէպ օրէնքին արդարութեան որոշած միջոցը կուզենք գործադրել, մանաւանդ շարաթէ մը ի վեր կարգ մը մեծ անձնաւորութեանց զրկուելու համար նամակատուն գտնուած թերթերը չեն զրկուած։ Հսկել է դիտմամբ կ'ըլլան։ Ասիկա մեր թերթին իրատատութեան դէմ սասկ ոանձգութիւն մըն է։

* * ԽԱՐԲԵՐԴՆԻ Գ. Գնել Թորգամեան ալ կը գրէ.—Երբ ժողովուրդը փոսթային հոս հասած ատենը կ'երթայ իր նամակները առնելու, ցրուիչը Ամերիկայէ եկած ամէն մէկ նամակէ մինչեւ որ 10 փարայ չառնէ չի յանձներ տերոջը։ Նաև, բազմաթիւ պատկերներ կը զրկուին հոս Ամերիկայէն իրենց ազգականաց, անոնց համար ալ մինչեւ քառասուն փարայ չառնէ չիտար տերոջը։ Նոյն ցրուիչը որ հեռագիրներ ալ պիտի յանձնէ տերոջը՝ մինչեւ որ 40 փարայ նուէր չառնէ չի յանձներ, ուստի զեղծումները կը շարունակուին հոս երկար տարիներէ ի վեր։ Կը խնդրենք որ բարեհաճիք թղթատարական և հեռագրական տեսչութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել սա զեղծմանց մասին որ սովորութեան կարգ անցնելով պարապ տեղը ժողովուրդին աղքատ քսակէն բաւական դրամ կը հանուի։

ՄՈՒՆՃԻ ՊԷՅ Ուսչինկիրէի օսմ. դեսպանը, յայտարարեր է թէ Թուրքիա պիտի դառնայ՝ Ցառայդիմութեան և Ազատութեան գաղափարներուն նուիրուած լրագիր մը հանելու համար ամերիկեան թերթերուն ձեւով։ Միւս կողմէ Նիւ Եորքէն Տեարք Դանիկ Յովհաննէսեան, Մարտիկ Վարդանեան կը գրեն մեզի թէ Մունճի պէյ սահմանադրութենէն եկեր էր որ ինքզինքը ազատասէր ցոյց տուաւ, անկէց առաջ սովորական խաֆիէ մըն էր, Բարիզի Միւնիր փաշային պէս։ Վարպետութիւնը այնքան յառաջ տարաւ որ ամենէն ծայրայեղներուն չբաւծն իսկ խօսեցաւ «Գարանէիկ» սրահին մէջ, ուր գրնդուողները սակայն գիտեն իր կեղծաւորութիւնը։ Այդ հանդէսը սարքողն էր Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, որ ամբողջ ծախքը ըրաւ և Մունճի պէյ տոլար մը անգամ չը տուաւ։

ՄԱՐԶՈՒԱՆՑԻՒՔ ցաւով կը բողոքեն թէ, իրենց տեղական գայմագամ Զէրքեզ Սիւլէյման Նէֆիպի պէյ, որ վաստակեր էր իր պաշտօնէն, այսօր պաշտօնի բարձրացումով՝ եղած է Զօրումի կառավարիչ...։

Զղջինք թէ Քեամիլ փաշայի կառավարութիւնը կը բարեկարգէ երկիրը...։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՑԻ վերջին վիճակահանութենէն Ա. պարգեւը 4000 ոսկի չտեղաւ. 222171 թիւ տոմսը որուն մէկ ութերորդը ընկերովի գնած էին Սկիւտար Ենի Զէյվէի, Ֆէյդանը Համիտիէ վարժարանի տնօրէն Ռէֆիք պէյ և 12 ուսանողներ։

ԱՏԱՆԱՑԷՆ կը գրեն Աւեւի թէ կուսակալ Պահրի փաշան ինկաւ, այժմ Պոլիս է. մեծ պաշտօնեաներ ընդհանրապէս փոխուեցան. Միսլեան ըսուած սրիկան մեծ խաչտառութեամբ այժմ բանտարկեալ է սատ. Կէյսէրլէեանը, որ Եգիպտոս փախած էր, մեծ հանդէսով վերադարձաւ։ Ամբողջ բանտարկեալները (քաղաքական յանցանքով) ազատ արձակեցան։

ԲԱԶԱՐ ԳԻՒՂԻ ՁԷՆԿԻԼԷՐԷՆ Սողոմոնեան Գրիգոր աղա խմբագրատունը գալով իր բոլոր գիւղացիներուն կողմէ խնդրեց բոլոքել տեղւոյն Թասլիք մէմուրի Մէհմէտ էֆ.ի դէմ, որ հին բէժիմի գէշ մնացորդ մըն է, ամէն տեսն հակասահմանադրական յայտարարութիւններ կ'ընէ, սպառնալիքներ կ'ուղղէ և ժողովուրդը կը վախցնէ ու խուճապի կը մատնէ։ Հրապարակաւ կը գովէ եղեր որ «Ազատութիւնը մեռաւ, Թաղուն ալ պայրամէն ետք պիտի կատարենք»։ Գրիգոր աղա միամտօրէն կ'ըսէ թէ Պոլիս եկած էր ազատութեան գերեզմանը տանելու, բայց հոն տեսած է որ ազատութիւնը աւելի առողջացած, գիրցած է։ Առանկ փափուկ վիճակի մը մէջ այս տեսակ յետադէմ և գէշ պաշտօնեաներու գոյութիւնը յարատեւ սպառնալիք մըն է ազատութեան դէմ։ Զէնկիլէրցիք չատ կը վախնան անկէց։ Բայց բարեբաղդաբար հոն կայ նաև Հանք. Պարքի վարչութեան պաշտօնեան՝ Հիւսէին էֆ.ն, որ լուսամիտ և ազնիւ անձ մըն է, և միշտ կ'ապահովէ ժողովուրդը որ չվախնան և ականջ չկախեն Մէհմէտի շաղակրատութիւններուն։ Հիւսէին էֆ. բռնաւորութեան ժամանակ ալ պարկեշտ և ուղիղ մարդ մը եղած է և ամբողջ տեղացիներուն համակրութիւնը կը վայելէ։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԱՏԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1.— Հ. Յ. Դաշնակցութեան ընտրական պլաքֆօրմը.—Բ. ՇԱՀՊԱԶ։

2.— Ազգերու համերաշխութիւնը.—Յ. ԴԵՎՈՆԵԱՆ։

Պիտի խօսի նաև Թուրք Կօմիթէի անդամներէն մին։

Տեղի կ'ունենայ Գարթալ, Հայոց եկեղեցիին մէջ այսօր չորեքշաբթի առաւօտեան ժամը 2ին (Ը. Թ.)։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ՏԵՂԱՅԱՆ ԿՕՄԻՏԷ

Կ. Պոլիս, 8 Հոկտ. 1908

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՊԱԳԱՅ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ
ՊԱՒԼԿԱՐԻԱ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԶՈՒՋԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 20 հոկտ.—Բոյքոթերի գործակալութիւնը կ'իմանայ թէ գումարուելիք դեսպանախորհուրդին մասին մեծ տարբերութիւնները խորհրդակցութեան մէջ են և Իտալիա ալ ընդունած է։

Բոյքոթերի գործակալութիւնը նմանապէս արտօնուած է յայտարարելու թէ ո՛չ Տարտանէլի խնդիրը դեսպանախորհրդին չպիտի ենթարկուին, այն անոնք Թուրքիոյ փափաքին համաձայն պիտի կարգադրուին։

Ակէ դատ նոյն գործակալութիւնը կ'իմանայ թէ Լոնտոնի Գուլիար դիւանագիտական գործակատարը ծանուցած է անգլ. կառավարութեան որ պաշտօնապէս իր կառավարութենէն հրահանգ ստացած է ամէն դրական և բացարձակ ապահովութիւններ տալ որ Թուլկարիա կարելին ի գործ պիտի դնէ Թուրքիոյ հետ պատերազմէ մը խուսափելու համար։

ԻՒՆԻՈՆ ՅՐԱՆՏԷԶԻ ՍՐԱՀԸ

1908 Հոկտ. 19/1 Նոյեմ. կիրակի ցուրեկ ժամը 8½ին (Ը. Թ.)

ՆԱԽԱՆՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ
Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊՈԼՍՈՅ ԿՕՄԻՏԷԻ
Ի Ն Գ Ա Ս Տ
ԵՐԿԻՐ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՂ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ
ղեկավարութեամբ
ԼԵՒՈՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ

Ազգային-ժողովրդական երգեր եւ մեներգ

Առնախօսութիւն Պ. Է. ԱԿՆՈՒՆԻԻ կողմէ
Նուագ (դաշնակ) ՕՐ. Զ. ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ կողմէ
ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Երկտես երգեցիկ խումբը բաղկացած է 75 հոգիէ

Տոմսակները կը ծախուին Աւծիլ ժողովրդական գրավաճառանոցը, Մարքուճըլար, թիւ 22։

Տեղերու գին՝ աթոռ Ա. կարգի 50, Բ. կարգի 40, Գ. կարգի 30, Դ. 20 ղրուշ։

Կարգադրիչ } Ընդհանուր ՊՈՂՈՍ ԿՕՄԻՏԷ
Բեմական—Լ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԶԻԿ-ԶԱԿ

ԻՏԷԱԼ ԾԱՂՐԱԹԵՐԹԸ
Ա.ԵՍ Ա.Ա.Տ.Տ.Ա.Ի

ԿԱՐԴԱՑՈՂԸ ԿԸ ԲՈՒԺԷ
ԶԻ ԳՆՈՂԸ ԿԸ ՏՈՒԺԷ
ԳԻՆ 10 ՓԱՐԱ

Գաւառաց համար տարեկան 40 ղրշ.։
Արտասահման 10 Ֆր.։

Թէբանէի Ամիրէ Իլիւն պիր սէնէ զարֆընա իլուտմի օլաճագ էնդամ թրպիլէ, բուղէնը սատէ, տագիգ վէ բիրինճ այրը այրը միւնագասայա գօնուլլուղունան, պուլնլարդն իթալարընա թալիպ օլանլարդն՝ ալէլ ուսուլ թէէմինաթ ագէլերինի վէ եա միւթէպէր քէֆիլէթնամէլերինի միւսթասնէրպէն ճնամատան մասատա պէէէր կիւն Շուբաթ Պարիւէ լէվգիմ տարիէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։

5 Թրիւնը էվվէլ 324 3—1

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

26 Նեպտ. 1908

Ֆրանսական 3%	95.55
Օսմանեան Միացեալ	89.07
Երկաթուղի	166. 75
Պանք Օթթոման	699.—
Ռիօդինդօ	405
Պալեա Գրաա Լ.ստրն	1665.—

ՍԱԿԱՐԱՆ

ԶԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ
7 Հոկտ. 1908

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈՒԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ.Ո.	97.26
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	97.15
Երէկուան էն բարձր գինը	»	98.03
» էն վար գինը	»	97.11

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	ֆր.	164.—
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	163.50
Երէկուան էն բարձր գին

"ԱՐԵՎՈՒՄԷ"Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (33)

ՄԱԼԱԿԻԱ ԿՈՐԳԻ

ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՄԵԾ ՎԷՊ

Ա. ՄԱՍ

ԺԹ.

Երեք անգամ Բավէլը տեսնելու արտօնութիւն խնդրած էր, և երեք անգամ ալ ոստիկան զօրքերու հրամատարէն բարեմիտ մերժումի մը հանդիպած էր։ Սպիտակահեր ծերունին, խոշոր քիթով և չառաջոյն այտերով կ'ըսէր իրեն.

—Շաբաթէ մը, կնիկ, ակէ առաջ չըլլար։ Շաբաթէ մը տեսնանք... այսօր անկարելի է...

Կոյր և գիրուկ մարդ մըն էր որ անդադար իր պզտիկ սպիտակ ակռաները կը խառնէր, իր պզտիկ կլոր և կանչռակ աչքերը կը ժպտէին, ձայնը բարեկամական և քաղցր արտայայտութիւն մը ունէր։

—Շատ քաղաքավար է, կը պատմէր մայրը Անտրէի։ Շաբունակ կը ժպտի, ես չեմ հաւնիր... հրամասար մը երբ ատանկ խնդիրներով կը զբաղի պէտք չէ այդպէս ծանակէ...

—Այո, այո, յարեց Անտրէ։ Ազնիւ, հաճոյակատար են, շարունակ կը ժպտին։ «Կը տեսնէ՞ք սա խելացի և պարկեշտ մարդը, մեզի համար վտանգաւոր է, մէջտեղէն վերցուցէք» կ'ըսեն անոնց։ Անոնք կը ժպտին և մարդը մէջտեղէն կը վերցընեն, յետոյ կրկին ժպտելու կը սկսին։

—Այն որ մեր տունը խուզարկելու եկաւ, աւելի ազէկ էր յարեց մայրը։ Մէկէն ի մէկ կը տեսնուէր որ անպիտանին մէկն է։

—Կարծես թէ այլ ևս մարդկութենէ ելած են, մուրեր են, ժողովուրդը խաբելու գործիքներ։ Մեզ անանկ մը կը ձևակերպեն, որ աւելի դիւրաւ կառավարութիւնը մեզի գործածէ։ Իրենք ալ ձեռակերպուած են այն ձեռքէն որ զմեզ կը վարէ։ Կարող են իրենց ամէն հրամայուածը ընել, առանց խորհելու, առանց պատճառը հարցնելու։

—Ի՞նչ փոր մը ունէր։

—Այո՛, որքան փորը լեցուն է, այնքան սիրտը աղտոտ է.

... Վերջապէս Բէլակէի արտօնութիւն տուին։ Յանկարդ կիրակին բանտին դրասենեակը գնաց և անկիւն մը նստաւ համեստօրէն։ Ցած ցեղունով նեղ և աղտոտ սենեակին մէջ բազմաթիւ այցելուներ կային։ Անուշա առաջին անգամը չէր որ իրարու կը հանդիպէին հոն, որովհետև զիրար կը ճանչնային։ Խօսակցութիւնը յամրաբար սկսած էր իրենց մէջ, ցած ձայնով։

—Դիտե՞ս, կ'ըսէր թարշամած դէմքով խոշոր կին մը, այս առտու առաջին պատարագին, մայր եկեղեցիին երեցը ձայնաւոր աղոցմէ մէկուն ականջը փրցուց հանեց գրէթէ...

Զափսաս մարդ մը, հանդստեան կոչուած զինուորի համազգեստով, հազաց և պատասխանեց.

—Ա՛ռ ձայնաւորներն ալ ինչ սատակներ են որ...

Ճաղատ, կարճ սրունքներով պզտիկ մարդ մը, երկար բազուկներով և սրածայր ծնօտով, սենեակը կը չափէր շատ գործ ունեցողի մը երևոյթով։ Առանց կանգ առնելու, մտահոգ ձայնով մը կ'ըսէր.

—Ապրուստը երթալով կը սուղնայ։ Ասոր համար մարդիկ աւելի չար կ'ըլլան։ Երկրորդ տեսակ եղի միւսը լիպրան տասնը-չորս կոպէկ կ'արժէ, հացը երկուքուկէս կոպէկ...

Մութ գորշագոյն հագուստ և կոշտ կտ. չիէ կօշիկներ հագած բանտարկեալներ ներս կը մտնէին։ Անոնցմէ մէկու ոտքերը շղթայուած էին։

Կը թուէր թէ այցելուները երկար ատենէ ի վեր նոյն տեսարանին վարժուած էին, համակերպած էին կացութեան. ոմանք կը նստէին, ուրիշներ ոտքի վրայ յոգնաբեկ երևոյթով մը խօսէին բանտարկեալներուն հետ։ Մօր սիրտը անմամբերութենէն կը դողդողէր. անվասահ ակնարկ մը ունէր զինքը չբնապատող առարկաներուն համար, և կեանքի դժնդակ պարզութիւնը կը զարմացնէր զինքը։

Իր քով կեցած էր ճմրթկած այտերով դեղին աչքերով ծեր կնիկ մը, որ խօսակցութեան ականջ կուտար, իր նուրբ վիզը երկարելով, և արտակարգ երևոյթով մը կը զննէր չուրջինները։

—Դուն հոս ո՞վ ունիս, հարցուց քաղցրութեամբ Բէլակէ պառաւ կնկան։

—Տղա՛ս, ուսանող մըն է, պապասխանեց ծերուկը հնչուն ձայնով մը. հապա դո՞ւն։

—Ես ալ տղաս, գործաւոր մը։

—Անունը ի՞նչ է։

—Վլասօֆ։

—Չեմ ճանչնար։ երկա՞ր ատեն է հոս է։

—Եօթը չաբաթ...

—Իմինս տասը ամիս է. ըսաւ ծերուկը։

Բէլակէ կնոջ ձայնին մէջ հպարտութեան շեշտ մը նշմարեց։

Բարձրահասակ կին մը, սեւազգեստ, երկար տժգոյն երեսով, յամրօրէն ըսաւ,

—Ինչ ասենէն բոլոր պատուաւոր մարդիկը բանտ պիտի դնեն... այլ ևս չենք կրնար հանդուրժել անոնց։

—Այո, այո, պատասխանեց ճաղատ ծերունին։ Այլ ևս հանբերութիւնը կը հատնի։ Ամէն ոք կը բարկանայ, ամէն բանի գինը կ'աւելնայ... հեռևաբար մարդոց արժէքն ալ կը նուազի...

—Կատարելապէս չիտակ է, ըսաւ զինուորականը։

—Ի՜նչ գարշելի բան... պէտք է որ բուռն ձայն մը հրամայէ վերջապէս. «Լռեցէ՛ք», ահա այս բուռն և ուժգին ձայնին պէտք ունինք...

Խօսակցութիւնը աւելի ընդհանուր և վառ հանգամանք մը ստացաւ։ Իւրաքանչիւրը կեանքի մասին իր կարծիքը կը յայտնէր բայց ամէնն ալ ցած ձայնով կը խօսէին, և մայրը այս խօսակցութեան մէջ բան մը կը զգար որ անծանօթ էր իրեն։ Իր տունը ուրիշ կերպով կը խօսէին, աւելի հանկարտ, աւելի բնական և աւելի բաց սիրտով։

Քառակուսի չէկ մօրուքով դեր հսկող մը պոռաց.

—Վլասօֆ.

Ոտքէն գլուխը քննեց մայրը և ըսաւ.

—Նկո՛ւր...

Թեթևօրէն կաղալով հեռացաւ. մայրը փափաքը կունենար զայն հրելու որ քիչ մը շուտ քալէ։ Վերջապէս, պզտիկ սենեակի մը մէջ նշմարեց Բավէլը որ ձեռքը իրեն մնկնած կը ժպտէր։ Մայրը բռնեց այդ ձեռքը, սկսաւ խնդալ, աչքը խփելով և ցած ձայնով ըսաւ.

—Բարև՛... բարև։

—Հանդարտե՛ մայրիկ, ըսաւ Բավէլ զգեկանանելով.

—Այո՛... այո...

—Մայր, ըսաւ հսկողը քիչ մը հեռացեր որ մէջերնիդ մէջտեղ մը ըլլայ... կանոն է...

Թարգմ. Դ. ԹՈՒՂԼԱՃԵԱՆ

(Շար.)

ՏՈՔԹ. Ա. ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈՂՈՐԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Գոլսոյ մէջ չգործածուած suf օդի, տիաճաճoսfoքիի, պուօճfoսfoքիի, koզoճակoսfoքիի ու ամէնէն նորագոյն մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ խուլութիւնը, գլխու պզտայոը ու հինցած ցաւերը, ականջի խրժալը ու ականջի, քիթի, բերանի, կոկորդի ու խուլակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած ածեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց զոհդոդութեան, կատարելապէս կը չակէ նորագոյն գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու ներսիդին մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիրի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղայոց կոկորդի նշիկները (պատէմիք) կը հանէ, առանց արիւնհոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ'ընդունի, մինչև կէս օր, Պահէ-Դարու, Համիտիէ սէպիլի դէմ, Աբիկ Իւթիւնեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թագոիմ, Ֆրանս. հիւանդանոցի դէմ, Թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ ադիսեցիները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 12—7

AU RENARD BLEU

„ԿԱՊՈՅՏ ԱՂՈՒԵՍ"

Մ. ՀԱՒԻՄՈՎԻՉ

ՄՈՒՇՏԱԿԱՊԱՊԱՆ

Բերա, Մեծ փողոց, Սիւրբեան Շուկայ, Թ. 8

Ուսս գեղանատան դէմ

ՄԵՐ ՄՔԵՐՔ ՆՈՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՊԱՊԱՆՈՑԻ, ՅԵՌՆԱՄՈՒՇՏԱԿԻ, ԼԻՄՕԼԻ, եւլն.

Նորագոյնութիւններ և փոփոխութիւններ խնամքով.

ՋԵՂԱՒՈՐԱԾ ԳԻՆՆԵՐՈՎ

Փեռուր եւ ադուամազ կօիռովոյ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆՆԵՐՈՎ

Մանչակեղէններու և ճերմակեղէններու պահպանում ամառուան միջոցին

Բացառիկ ապահովութիւն ուտիճներու դէմ

ԷԼՈՅՍ ՅԵՍՍԻ

Երկրորդ տպագրութեամբ

"ՀԱՅՈՐԴԻՆԵՐԸ,,

(Ա. և Բ. շարք)

ԱՏՈՄ ԵԱՐՃԱՆԵԱՆԻ (Սիամանթօ)

Ինչպէս ծանուցած էինք, երկրորդ տպագրութեամբ մը հրապարակ ելաւ առաջին և երկրորդ շարքը Սիամանթօի «ՀԱՅՈՐԴԻՆԵՐ»ՈՒՆ, հրատարակութիւն Հայ Ցեղ. Դաշնակցութեան։ Այս Ա. և Բ. շարքը կը պարունակէ հետևեալ պատմութիւնները.— Դարեհու վրէժ, Հոդին ձայնը, Զոլումին թափօր, Անդրանիկ, Աղբիւր Սեռը, Խրիմեան Հայրիկ, Կովկաս, Անաբեկիչներ։ Կարդալ Հայորդիներ՝ վայելել պիտի նշանակէ ամենաարագ աղանդով օժտուած դիւցազներգակ բանաստեղծ մը, որ մեր նոր գրականութեան փառքերէն մէկն է։ Գին 5 դրչ.։ Կեդրոնատեղի Արծիւ գրատուն։ Կը գտնուի բոլոր գրատուներն ալ։

ՀԱՄԱՌՕՏ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Գրեց՝ Բիւզանդ Մ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԴԻՆ 5 ԳՐՈՒՇ

Գրագիտութեան և Ոսոիկանութեան ձեռքէն ճողոպրած քանի մը հարիւր օրինակներ, որոց պատճառաւ հեղինակը քանիցս հարցաքննութեան ենթարկուած էր, ի վնաս հանուած են։ Պակասած առաջին 100 օրինակներուն արժէքը պիտի տրուի Մխիթարեան Միաբանութեան, յօգուտ գաւառացի ուսանողներու։ Ազգային վարժարաններու համար 30 առ հարիւր զեղչ։ Հարիւր օրինակ միանուագ գնողին համար 40 առ. հարիւր զեղչ։

Եկեղեցականաց և Զարմանալիներու, Քիւրդիւ-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ԿՐԹԱՐԱՆ

ԵՒ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՅԵՐԵԿԵԱՑ

Երկսեռ կրթարանիս դասերը սկսած են կանոնաւորապէս։ Ուսուցչական մարմնոյն վրայ աւելցած է նաև ծանօթ դասախօսակ ուսուցչուհի Օր. Անժէլ Փափազեան։ Իսկ աղջկանց ձեռագործի համար պաշտօնի կոչուած է՝ Օր. Սիրանոյշ Մերբանեանը որ պիտի հսկէ նաև գիշերօթիկ աղջկանց վրայ։

Վարժարանիս դասի՝ պատրաստութեան և արդիւնաւորութեան համար որոշուած է Սեպտ. 20էն սկսեալ տրձակուրդէն յետոյ սերտողութեան ժամերը յատկացնել, որ ժամուն պիտի հսկէ վարժարանիս ատեղ ուսուցիչը Արմենակ էֆ. Պաղտասարեան. ծնողքներէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները գիշերային աշխատութեան մասնակից ընել, կը խնդրուի որ բարեհաճին իմացնել անձամբ կամ նամակաւ վարժարանիս Տնօրէնութեան։

Լեզուաց մեծ կարեւորութիւն տրուած է, կը դասաւանուն բացի մայրենի ուսուցիչներէն՝ Կուրտիկեան, Զարաքեան, Շամատնճեան էֆ.ները, և Օր. Պայծառ Տոյեան որ կ'աւանդէ անգլերէնը կատարեալ ձեռնհասութեամբ։

Գեղարուեստի հիւղը յանձնուած է Խաչիկ էֆ. Թահմազեանի։

Դաշնակի, ջութակի դասերը խնամով կ'աւանդուին Բաբէլեան և Սիմոնեան էֆէնտիներու կողմէ։

Աշակերտաց բարեկրթութեան և առողջապահութեան մասնաւոր ուշադրութիւն կ'ընծայուի, գիշերօթիկներու լաւ մնալուդի մասին հոգ կը տրուի։

Անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները յանձնել վարժարանիս խնամքոյ, Թող բարեհաճին դիմել վարժարան, Տնօրէնութիւնը պատրաստ է ամէն տեսակ բացատրութիւն տալ։ Ընդունելութեան պայմանները դիւրամատչելի են։

Հիմնադիր-Տնօրէն

ՊՕՂՈՍ Ց. ՊԷԶԱՔՃԵԱՆ

Մագրիգիւղ, 1908 Սեպտ. 10

Մ. Գ. ԾԱԼԵԱՆԻ

ԸՆԴՐ. ԱԶԳԱՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԳԸԸ

Ա. հատոր Աբեղեանի հին ազգեր գին 5 գրշ.

Բ. « Հին Յունաստան և մեր դարը « 6 «

Գ. « Ազգի և ժամանակին « 5 «

Պատմութեան այս հատորները աշխարհաբար մաքուր լեզուին, նիւթերու գեղեցիկ կարգաւորութեան և բացատրութեան, ու դիւրաւսոյց մեթոտին համար մեծապէս գնահատուած են նիւթին հեղինակ, ձեռնհաս անձերու կողմէ։ Աջակցացած են Բ. տպագրութեան։

ՈՒՇԻ

Գեղեցիկ տպագրութիւն

Հատատուն կազմ

Բազմաթիւ բացատրիչ պատկերներ

Աչքարեացոյց քարտէս։

Մեծաքանակ գնողներու 100էն 30 զեղչ։

Գեղարուեստական փոխադրուած է Մատթէոսեան տպարանէն Յովհ. էֆ. Աղեռաբի «Օսմանը» գրատունը, թիւ 26, Պաբ-Ալի-Ճատէսի, կ. Պոլիս։

Առաջին այցելութիւնը ՁՐԻ է

ՏՕՔԹՕՐ ԳԱՌԼՈ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԱԲՐՈՏԻԹԵԱՆ

ԵՒ

ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ

ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՄԱՐԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Մանկական և արբութիւնեան գործարանները. հիւանդութեանց մասնագէտ բժշկի Տոքթ. Գառլո Յակոբեան գիտական վերջին նորութիւնց շնորհիւ. առանց յաւելապատճառելու ենթակայնին հիմնապես կը բժշկէ ֆրանկաքաղ, հին և նոր լիցմիտութիւնը, առանկան անկարգութիւնը և տերմնահասութիւնը, ինչպէս նաև երկու տեսակ վերաբերեալ արբութեան և ծնդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւնները։

Ամէն օր, կէս օրեն վերջ, բացի կիրակի օրեն, կը գտնուի Պահեք-Դարբաս, շաբարապանան. հանի Պէքիրի անկիւնը, թիւ 18, Մեհամէդեան-Պիանոի դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը ձրի

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ԲԼԼԱԼ ՇԻՐ, ԲԱՐԵԶԵՒ ՈՒ ՎԱՑԵԼՈՒՕ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ՀԱԴՈՒԻԼ ԱԺԱՆ, ՏՈԿՈՒՆ ՈՒ ՁԵՒԱՒՈՐ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ԱՅՍ ԱՄԷՆԸ

ԴԻՄԵՑԷՔ

Մ ԵՒ Կ. ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

ԿԵՐՊԱՍԵԼԻՆԱՑ ԴԵՐԶԱԿԱՏՈՒՆԸ

Կ. Պոլիս Մեծ Շուկայ ժամագործներու մէջ Զուխաճի խանին տակ թիւ 6-8

Ո Ի Ր

Զմեռուան և հարսանեկան հանդէսներու առթիւ զուտ Անգլիական կերպասներ հասած ըլլալով, բոլոր դժուարահաճ յանախորդներն իսկ կը գոհացուին խղճամիտ աշխատութեամբ և գործաւորութեամբ։

Ամէն անունք որ բալթոյի, բարտրեի, գոսթիմի, բանթալօնի և ֆանթէզի ժիլէներու պէտք ունին և կը փափաքին առաջնակարգ Անգլիական կերպասներով պատրաստուած հագուստներ ունենալ, թող դիմեն Շահնազարեան եղբայրներուց վաճառատունը, ուր բացառիկ զեղչով պիտի վաճառուին ամէն տեսակ կերպասներ, որոնց հետքը իսկ կարելի չէ գտնել ուրիշ տեղ։

Սոյն կերպասներուց վաճառատան մէջ ոչ-Անգլիական կերպաս մը գտնողին մէկ գոսթիմցու նուէր պիտի տրուի առանց փոխարինութեան. ահա ուրեմն առիթ մը՝ որմէ փափաքողը կրնայ օգտուիլ։

Փոխանակ մինչև Բերա երթալով ճամբու ծախք ընելու և 60 0/0 տուր Անգլիական ապրանք գնելու, բաւական է դիմել վաճառատունս գտնելու համար ամէն տեսակէ ճաշակաւոր ընտիր և տակուն Անգլիական ապրանքներ։

ՇԻՐԻ ԻՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՔ 30—13

ՆՈՐԹՔ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՍԷՐՔԸՆԹՍՅԼ

ԵՒ

ՆՈՐԹՔԸՐՈՆ

ՀՐԴԵՀԻՆԵՐԻ ԿԵՆԱՑ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Համագումար դրամագլուխ Անգլ. Ոսկի 6,000,000

» տարեկան եկամուտ 1907 տարւոյ » » 5,941,859

» պահեստի դրամ 1907 տարւոյ » » 25,203,824

Կ'ընդունին մեծագումար ապահովութիւնք դիւրամատչելի պայմաններով։

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ Անգլ. Ոսկի 500,000

Պահեստի Դրամ » » 564,225

Վնասուց հատուցումնք անմիջական, առատաձեռնօրէն և կատարեալ արդարութեամբ կը վճարուի։

Ընդհ. Գործակալ ի Կ. Պոլիս

ՖԱՌՆԻԿ ՍԷՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

Մէհմէտ Ալի Բաշա խան, Ղալաթիա

Գաւառային գործարար կեդրոններու համար ազդեցիկ գործակալներ կը փնտռուին։

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՎԱՑԵԼՈՒՉ ՄՈԱԵՐՈՒ

ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՁԵՐՈՒ

ԵՒ

ՄԱՆԿԱՆՑ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ-ՀԱՅԱՐԱՑԱԾՈՒՆ

ԱՐՄԵՆԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

որ երկար ժամանակ նախկին Մկրտիչ էֆ. Հիւսէյինեանի և վերջին տարիներս ալ Զամիչեան էֆ.ի վաճառատան մէջ նորանոր մասեր կը հայթայթէր, այս անգամ վերջնականապէս հաստատուած է Պոլիս, Մանուա փաչա, Հաւուզլը խանի տակ թիւ 45 վաճառատունը, ուր կը վաճառուին նաև ընտանեաց ու նորաձևութեան վերաբերեալ այլ և այլ բազմաթիւ վաճառք, գլխարկի ծաղիկներ, փեռուր, ձեռնոց, տանթելա, գօտեվէա, ֆէսթոն, ֆիլչու, եւն. եւն.։

Ամէն մարդ կը փափաքի գրամ չտալ և չտաւերը դեռ չեն գիտեր որ անոր գաղտնիքը յանախորդները գոհ ընելով անոնց սիրտը շահելուն մէջ կը կայանայ։

Բամանթօ խանի դիմաց, Հաւուզլը խանի տակ, թիւ 45

ՆԷՍԹԼԷ ԱՆՈՒՆԸ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԾԱՆՕԹ Է

ՆԷՍԹԼԷԻ ԿԱԹՈՎ ԱԼԻՒՐԸ

ԱՄԲՈՂՋ ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆԷՐԱԺԵՇՏ Է

ՆԷՍԹԼԷԻ ՀԱՄԲԱՒԻԸ

ՆԷՍԹԼԷԻ ՇՕԿՈԼԱՑՈՎ

ԱՆԳԱՄ ՄԸՆ ԱԼ ԱՐԴԱՐԱՑԱԻ ՈՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԲՈՂՋ ԿՈՂՄԸ ՅԱՐԱՑՈՒԱԾ Է ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՄԵԾ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԳՏԱԾ Է

FARINE ET CHOCOTAT NESTEL

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՑԻՆ

ՆՈՐ ՑԱՑՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հովանիին տակ ապաստանող գաղթականներու զեռեղման ծախքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսուհետև ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարզև չը շահող տոմակները ամբողջ տարի մը պիտի կրնան մասնակցիլ վիճակահանութեան։ Ամբողջ տոմակներու արժէքին հարիւրին եօթանասունչինգը պարգևներու և ամորթիներու պիտի յատկացուի։ Ուստի սոյն վիճակահանութիւնը հանրօգուտ կերպով բարեփոխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ՝ տոմակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և անոնցմէ 62,500 թիւ պարգև ու ամորթի պիտի շահին։ Ինչպէս կ'երևի տարեկան հրատարակուած յայտագրէն, մեծ պարգևը 12,000 ոսկի է, և անկէ դատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար ոսկիի նպաստաւոր պարգևներ ալ կան։ Տոմակները զանազան տարբերութիւններ ունին. ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ տոմակին դիմաց նշանակուած է օսմ. 2 ոսկի, կէսին՝ 1 օսմ. ոսկի, քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Տոմակ գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կէս, քառորդ և մէկ ութերորդ տոմակներուն մէկ մասը չորս թերաթի յատուկ երեսքանի կտորի բաժնուած է։ Ցիրեալ կտորակաւոր տոմակները՝ մէջերնէն 19 դրուշի հաշուով՝ կէս տոմակներուն դինը 72 դրուշ է, մէջ քառորդինը՝ 36 դրուշ, իսկ մէկ ութերորդը 18 դրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիին և Կամուրջի գլուխը գտնուող մասնաճիւղին մեծաքանակ տոմակ գնողներուն հետևեալ զեղչերը պիտի ըլլան. մէկ անգամէն 10 ոսկիի տոմակ գնողներուն՝ 0/0ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի տոմակ գնողներուն՝ 0/0ին 8, 2001 ոսկիի տոմակ գնողներուն՝ 0/0ին 9. 3001 ոսկիի տոմակ գնողներուն՝ 0/0 էն 10, և 10.001 ոսկիի տոմակ գնողներուն՝ 0/0ին 12ը։ Երրորդ թերաթը պիտի կատարուի 1324 Ցուլիս 1ին, Հարսանեկան Շինութեանի նախարարութեան պաշտօնական մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաշտակալին և ելեմական, հաշտակալութեանց Ատեանին և Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած մասնաւոր մարմնոյ մը։

1324 թարուան յատուկ Երկրագործական Պանքայի վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. ԹԻՐԱԺ (Մարտի սկիզբը) Հատ Ոսկին	Ոսկին	Հանրագումար	Բ. ԹԻՐԱԺ (Ապրիլի սկիզբը) Հատ Ոսկին	Ոսկին	Հանրագումար	Գ. ԹԻՐԱԺ (Մայիսի սկիզբը) Հատ Ոսկին	Ոսկին	Հանրագումար
1	600000	600000	1	300000	300000	1	300000	300000
1	200000	200000	1	100000	100000	1	100000	100000
1	100000	100000	3	40000	120000	3	40000	120000
2	40000	80000	5	20000	100000	5	20000	100000
5	20000	100000	15	10000	150000	15	10000	150000
15	10000	150000	50	4000	200000	50	4000	200000
50	4000	200000	275	400	110000	275	400	110000
275	400	110000	3150	200	630000	3150	200	630000
3150	200	630000						
3500		2170000	3500		1710000	3500		1710000

Դ. ԹԻՐԱԺ (Յունիսի սկիզբը) Հատ Ոսկին	Ոսկին	Հանրագումար	Ե. ԹԻՐԱԺ (Յուլիսի սկիզբը) Հատ Ոսկին	Ոսկին	Հանրագումար	Զ. ԹԻՐԱԺ (Օգոստոսի սկիզբը) Հատ Ոսկին	Ոսկին	Հանրագումար
1	300000	300000	1	300000	300000	1	400000	400000
11	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
5	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1710000	3500		1810000

Է. ԹԻՐԱԺ (Սեպտ. սկիզբը) Հատ Ոսկին	Ոսկին	Հանրագումար	Ը. ԹԻՐԱԺ (Հոկտ. սկիզբը) Հատ Ոսկին	Ոսկին	Հանրագումար	Թ. ԹԻՐԱԺ (Նոյեմբ. սկիզբը) Հատ սոկին	Ոսկին	Հանրագումար
1	400000	400000	1	400000	400000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1810000	3500		1810000	3500		1810000

Ժ. ԹԻՐԱԺ (Դեկտ. սկիզբը) Հատ Ոսկին	Ոսկին	Հանրագումար	ԺԱ. ԹԻՐԱԺ (Յունվարի սկիզբը) Հատ Ոսկին	Ոսկին	Հանրագումար	ԺԲ. ԹԻՐԱԺ (Փետր. սկիզբը) Հատ Ոսկին	Ոսկին	Հանրագումար
1	200000	200000	1	200000	200000	1	500000	500000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	400000	400000
2	40000	80000	2	40000	80000	1	300000	300000
5	20000	100000	5	20000	100000	1	200000	200000
15	10000	150000	15	10000	150000	10	100000	1000000
50	4000	200000	50	4000	200000	20	40000	800000
3275	400	110000	275	400	110000	65	20000	1300000
150	200	630000	3150	200	630000	300	10000	3000000
3500		2070000	3500		2170000	750	4000	3000000
						1250	800	1000000
						21600	200	4320000
						24000		17020000

ՀԱՍՈՑԹ

	Ոսկին	Ոսկին 100էն
Իւրքանչիւրը երկու օսմ. ոսկիի արժէքով շրջաբերութեան հանուած երկու հարիւր յիսուն հազար տոմակներուն փոխարժէքը	50,000,00	Շահող թիւերուն համար տրուելիք հարիւրին 75ը	37,510,000
		Գաղթականներու ցան ենթադրուելի պակասած հարիւրին 17ը	8,500,000
		Գեղեցիկ և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990,000
	50,000,000		50,000,000

KAMER

ԼՈՒՍԻՆ

ԿԱՀԿԱՐԱՍԵԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ա. ԳԻՒԼՄԷՋԵԱՆ

Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց թիւ 4, Լօրանցօ խանի վրան։

Վերը նշանակուած հասցէով վաճառատան մէջ կը գտնուին իրենց ձեռնարութեամբ, տակաւնութեամբ անգրադարձելի կարգաներ աւուրեան անմրցելի գիներով։ Պարզ այցելութիւն մը կը բաւէ համոզելու համար ամէնէն դժուարահաճ գնորդն անգամ։